

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ОКРУЖНИ СУД У БЕОГРАДУ
ВЕЋЕ ЗА РАТНЕ ЗЛОЧИНЕ
Посл. бр. К.В. бр. 01/2003

ТРАНСКРИПТ АУДИО ЗАПИСА

Са главног претреса од 05.12.2005. године

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Добар дан свима.

НАСТАВЉЕНО 05.12.2005.ГОДИНЕ

СА ПОЧЕТКОМ У 9,40 ЧАСОВА

Констатује се да је веће у неизмењеном саставу, а да су присутни: заменик тужиоца за ратне злочине Кнежевић, пуномоћници оштећених адвокати Даниловић, Томић, Баровић и Тодоровић, те Наташа Кандић.

Одсутни су пуномоћници адвокати Фрањићевић и Лозналијевић-Даниловић.

Присутни су и браниоци оптужених адвокати: Петрушић, Заклан, Јеврић, Продановић, Перковић, Вукотић, Перески, Калањ, Штрбац, Станић, Јелушић, Ђурђевић, Бељански и Бојков, а одсутни су браниоци адвокати: Вујин, Пилиповић и Мијатовић, Мамула, те бранилац оптуженог Љубоја Марка адвокат Дозет Ђорђе.

АДВОКАТ ЂОРЂЕ КАЛАЊ: Замењиваће га адвокат Ђорђе Калањ. Доћиће за пола сата.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Значи колега Дозет касни па ће?

АДВОКАТ ЂОРЂЕ КАЛАЊ: Тако је.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Господине Љубоја, сагласан?

Оптужени Љубаја Марко сагласан је да га до доласка његовог браниоца адвоката Дозета брани бранилац адвокат Калањ.

Одсутни су и браниоци адвокати Станојловић, те браниоци оптуженог Мугоша Горана Илија Радуловић и Слободан Сташевић.

АДВ. БИЉАНА ШАШИЋ: Из канцеларије адвоката Радуловића за браниоца Горана Мугоше. Ја ћу заступати испред канцеларије Радуловић. За данас.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: А Ви сте из канцеларије Радуловић?

АДВ. БИЉАНА ШАШИЋ: Тако је. По пуномоћју у списима.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Колегинице јесте ли Ви уписани у пуномоћју?

АДВ. БИЉАНА ШАШИЋ: Јесам и била сам пре.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Да, да тако извињавам се.

Али је ту адвокат из исте адвокатске канцеларије адвокат Биљана Шашић.

Одсутни су и браниоци адвокати Апро и Левајац, а приступи бранилац адвокат Вујин.

Сви оптужени су ту. Каже судска стража.

А реч тражи одмах на почетку оптужени Вујовић.

ОПТ. ВУЈОВИЋ МИРОЉУБ: Добар дан. Ја бих само требао штампати завршну реч па ако може после или на паузи, или ујутру?

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Да Вам се одштампа.

ОПТ. ВУЈОВИЋ МИРОЉУБ: Да, да.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Да, да, да није проблем. Послаћемо Вам, на паузи, послаћемо Вам информатичара који ће то преузети са Вашег лап-топа на онај флеш, како то већ иде, као и раније. Па ће бити одштампано.

ОПТ. ВУЈОВИЋ МИРОЉУБ: И само ако можемо да добијемо продужење притвора пошто смо два дана без решења. Само да напоменемо. Истекло нам.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Па јесте добили сте у петак. Ја имам информацију у петак је поново донето решење, у петак је поново Веће одлучивало значи одмах, и одмах је експедовано.

ОПТ. ВУЈОВИЋ МИРОЉУБ: Па добро, ја знам да нас свакако не бисте пустили него кажем само.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Не, не, не то су моје информације онако од председника тог већа. Добро Славице евидентирајте ово да запамтимо да пошаљемо информатичара. Добро наставићемо са завршним речима тамо где смо стали, али претходно Маџарац.

ОПТ. ПРЕДРАГ МАЏАРАЦ: Добар дан.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Добар дан господине Маџарац. Ви се баш нисте често јављали за реч. Изволите?

ОПТ. ПРЕДРАГ МАЏАРАЦ: Па је се сада јављам за реч пошто имам једну молбу за ово веће. Укратко бих ја образложио. Прво ово што смо добили решење 22. новембра оно редовно решење о продужетку притвора.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Добро Ви сте се жалили на то решење.

ОПТ. ПРЕДРАГ МАЏАРАЦ: Ја сам се жали на то решење јер сам мислио да имам законског основа.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: И Ваш бранилац. Врховни суд је по томе одлучио, укинуо, вратио назад. Ови поново одлучили на исти начин у петак. Решење је, према мојим информацијама, одмах експедовано коме треба.

ОПТ. ПРЕДРАГ МАЏАРАЦ: Врховни суд је укинуо решење јер је недовољно законски неосновано. Не знам како су они то образложили и ја сам одмах примио оба два решења. Значи, и ово ново од ванрасправног већа.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Дакле, то је господине Вујовићу чули сте. Ево господин Маџарац га је добио од петка, јер тако. Петак је 2.12.

ОПТ. МАЏАРАЦ ПРЕДРАГ: Јесте, значи потпуно идентично ово што сам побио решење код Врховног суда. Е сада. У оба два решења стоји став 1. тачка 1. Значи, како овде пише запрећена казна би била смртна казна у време извршења казне, а сада је запрећена казна 40 година. Е сад. По оптужници која ме терети, ван тога што нисам крив. Што немам везе с тим. Ја у време извршења кривичног дела сам био млађи пунолетник. Значи, лице које није напунило 21 годину. Није била по оном закону запрећена казна. Сада није запрећена смртна казна као што стоји.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Добро. Конкретан Ваш предлог је разумели смо.

ОПТ. МАЏАРАЦ ПРЕДРАГ: Мој предлог је ја Вас молим да ово веће поступи у складу са ЗКП-ом.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Да се према Вама укине притвор зато што Ви сматрате да се то не може примењивати на Вас јер ви сте у време извршења дела млађе пунолетно лице то не може да се примењује, јер тако, дакле да се притвор укине?

ОПТ. МАЦАРАЦ ПРЕДРАГ: Управо то, јер у ЗКП-у стоји да две године од подизања оптужнице ако није запрећена казна та, да лице треба да се пусти на слободу. А мени је јуче истекло две године. Ја молим да то веће одлучи о томе.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Добро, разумели смо. Хвала лепо. Можете се вратити. Само кратко образложење. Није то први случај. Пракса је ту потпуно јасна. Без обзира на то да ли се и заиста у конкретном случају може изрећи или извршити раније смртна казна, односно данас казна затвора од 40 година, то нема никаквог утицаја на ову процедуралну одредбу која тангира дужину трајања притвора. Дакле, млађем пунолетном лицу се и заиста не може изрећи казна затвора од 40 година или онда смртна казна али то нема везе са овом. Кажем процедуралном одредбом, процесном одредбом која се односи на дужину трајања притвора. Ту је судска пракса потпуно јасна, односно да притвор у тим случајевима има трајати четири, а не две године.

Добро. Наставићемо са завршним речима тамо где смо стали. Пуномоћници оштећених изузев мислим госпође Кандић која је тај дан била одсутна. Да имате сада прилику да се завршном речи обратите.

НАСТАВАК ЗАВРШНИХ РЕЧИ

НАТАША КАНДИЋ. Тужилаштво је отказало оптужницу. Заменик тужиоца господин Кнежевић је о томе врло детаљно говорио и врло је транспарентно објаснио и разумљиво за јавност тај поступак доказивања оптужби на рачун оптужених. Ја бих о другим аспектима, како ми се чини важним у контексту пре свега овог суђења за ратне злочине, а корисно је и у вези уопште суђењима за ратне злочине.

Мени се постављају два питања - да ли је ово судско веће успело или ће заједно са пресудом, да ли ће успети да испуни захтеве правде у односу на оптужене и жртве. И друго питање да ли ће тиме правда бити задовољена. У вези са овим првим питањем на основу изведених доказа, читавог доказног поступка, ја бих рекла да ово судско веће ће на један најсавршенији и најсавеснији начин одмерити правду отуженима и жртвама у односу на оптужене. Међутим, ово судско веће не може да донесе правду којом ће жртве бити путно задовољне из два основна разлога. Једно је крајње објективне природе, зато што је тешко донети правду мајкама, очевима који су изгубили своју децу и који и дан данас трагају за њиховим костима.

Други разлог је, по мом дубоком мишљењу, могао бити отклоњен и он се састоји у томе што је судско веће судило по оптужници која има озбиљне недостатке. Пре свега, оптужница је подигнута за кривично дело ратни злочин против ратних заробљеника, иако је већ током истраге било потпуно јасно да међу одведеним људима из болнице има цивила као што је трудница, као што је једна трудница, затим 16-годишњи дечак Игор Качић и да међу одведеним лицима из болнице је било рањеника као што је на пример Дамир Јуро. И наравно, у ове категорије спадају заштићена лица и не могу се третирати као ратни заробљеници независно од тога да ли је оружани сукоб квалификован као немеђународни сукоб.

Друго, судско веће је судило по селективној оптужници. Истражни списи недвосмислено показују на кривичну одговорност појединаца од којих су се неки појавили овде у својству сведока. Сведоци сарадници су такође показали селективно памћење. Најсвежији су им били догађаји у вези са припадницима било Територијалне одбране или «леве суподерице» који више нису живи. Остало је нерасветљено зашто је, шта је урадио и ко је, шта је урадио Петар Аки који је према сведочењу Жарка Којића вратио назад Игора Качића у хангар. Остало је неразјашњено такође да ли је, шта је радио водник Зоран Стаматовић, шта је радио Јовица Кресовић, шта је радио Никола Дукић. Изведени докази такође показују да је тужилац био веома бољећив када су у питању официри ЈНА до те мере да се уместо налазе на листи оптужених, они су се овде нашли у својству сведока сигурни да их ова оптужница штити од кривичне одговорности. Тужилац је имао простора и времена током суђења да прошири оптужницу и да исправи те све недостатке оптужнице. Међутим, он то није урадио и нису јасни разлози због чега није урадио него је оставио судском већу задатак да, значи, одређене чињенице оставља по страни и да заправо не може да поступа у том делу у вези са законом.

Суочено са оваквим ограничењима, а по мом дубоком мишљењу, судско веће је урадило оно што је могло, да превазиђе те недостатке, уводећи једну новину у домаћим суђењима за ратне злочине које представља већ сада јасну хашку праксу. Реч је о расветљавању пратећих догађаја који су у непосредној вези са основним кривичним делом почињеним на Овчари. Захваљујући таквом приступу судског већа добили смо слику догађаја у болници, селекцији затечених људи као и догађајима у «Велепромету». Без тога тешко би било разјаснити тај ужасни злочин који се догодио 20. новембра 1991. године на Овчари. Судско веће је заслужно за изношење и утврђивање потпуније слике о том злочину која мора добити и судску верификацију и утврђивање у вези са бројним подацима, чињеницама и локацијама који су поменути. То је задатак наравно Тужилаштва за ратне злочине. Оно мора да реагује у вези, у складу са Законом у складу са изнетим чињеницама и тиме да допринесе, заправо, да покуша да исправи оно што је оптужницом дато као озбиљно ограничење. Ја пре свега мислим на податке и чињенице које је изнео пуковник Богдан Вујић а и неки други сведоци о догађајима у «Велепромету», посебно помињући Марка Цреварара кога смо овде имали прилике да слушамо у својству сведока у вези са догађајима на Овчари.

Морам да поменем официре бивше ЈНА сведоке тужилаштва који су за злочин врло упорно окривљивали територијалце и шешељевце. Неки су од њих годинама са тим истим територијалцима и шешељевцима славили наводно ослобађање Вуковара. Током доказног поступка је утврђено да је помоћник начелника Безбедносно гардијске бригаде пуковник Љубиша Вукашиновић био на Овчари и након што је први трактор отишао према одређеном месту за стрељање, о томе да лудаци воде и убијају људе знали су бројни официри. На суду су прали руке правдајући се да је предавање заробљеника Територијалној одбрани наређење старешине, иако им је било јасно да су њихови животи угрожени. Неки сведоци заслужују посебно поштовање јер су указивањем истине прекинули заверу ћутања која је 14 година владала не само према починиоцима и Србима из Вуковара и овде у Србији него и заверу ћутања који су наметнули официри ЈНА. Тројица сведока млади војници у то време Шапић Предраг, Трифуновић Новица и Милан Петковић су поштено сведочили и допринели да се сви осећамо боље, што међу нама у Србији има оних који ће рећи истину о злочинима према другима иако се то није одомаћило код нас овде у Србији.

Иако предмет овог суђења, као и свих кривичних суђења нису патње жртава, него дела које су починили оптужени. Ја морам да се осврнем на нека питања и последице који проистичу из овог суђења а значи не тичу се директно дела починиоца. У контексту транзиционе правде важно је поставити питање да ли је ово суђење допринело да јавност у Србији разуме и прихвати да су суђења за ратне злочине један од најважнијих инструмената за успостављање владавине права и прекида са прошлошћу у који су у наше име жртвама нанете велике патње и бол који траје до данас. Извесно је да са овим суђењем хрватске жртве су први пут признате у Србији и да је тиме отворен пут за враћање њиховог људског достојанства и угледа, части, угледа и части. Признање жртава је чин преузимања одговорности за бол, патњу и неправду којим су били изложени свих ових година породице несталих или убијених на Овчари. Ово суђење захваљујући судском већу, које је отворено и јасно показивало да се поводи искључиво чињеницама и законом и да брине о поштовању достојанства не само жртва него свих сведока. Донеће судску истину у држави коју жртве сматрају одговорном за патњу и неправду према њима. То је најважнији део признавања и прихватања одговорности, уколико жртве могу да буду задовољне. До овог суђења жртве су биле признате у својој држави, али по мом дубоком уверењу на основу искуства у другим постконфликтним друштвима да би признање било делотворно, да би признање било нека гаранција за спречавање да се насиље понови, жртве морају бити признате пред судом државе коју они сматрају генерално одговорном за неправду и патње. И мој утисак је да је судско веће својом посебном пажњом према жртвама, наравно, уз поштовање права оптужених, да је оно успело да овај део врло важног посла и важног нарочито за будуће генерације да обави.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Хвала. Колеге браниоци први ће господин Петрушић.

АДВ. НЕНАД ПЕТРУШИЋ: Поштоване судије, председниче већа колега, тужиоче, пуномоћници оштећених. Оптужница тврди да је командант ТО Вуковар Вујовић Мирољуб и Вујановић Станко, његов заменик наредили да се врше убиства ратних заробљеника и да се исти у групама од по 30 до 40 лица укрцају у приколицу трактора, одредили лица која ће ићи у пратњу трактора да неко не побегне и која ће вршити ликвидацију, након чега су ратни заробљеници у 5 до 6 наврата одвожени према Грабову и на око један километар од Овчаре где су вршене екуеције, при чему су припадници добровољачке јединице «Лева суподерица» Шошић и Милојевић из приколице извели једног по једног НН заробљеника, лишили живота тако што су им ножевима пререзали вратове, док су преостали ратни заробљеници извођени у групама од по 7 – 8 лица постројени испред претходно ископане јаме где су припадници ТО Вуковар и то Перић, Војновић, Маџарац, Ђанковић, Златар и припадници «Леве суподерице» Атанасијевић, Ланчужанин, Љубоја, Катић и Даговић и вше НН лица формирали стрељачки вод и из ватреног оружја пуцали у њих, а по наређењу окривљеног Вујановић Станка, који је и сам том приликом пуцао и тако их стрељањем лишио живота а после пуцања. Милојевић прилазио стрељаним лицима која су још давале знаке живота и из пиштоља пуцањем у главу лишио их живота а потом су све лешеве у јаму загртањем земље булдожером затрпали. И на крају окривљени Вуовић и Вујановић и више НН лица испред хангара на Овчари извршили убиство још 10-так ратних заробљеника који су затим закопани у ров који је до тада служио за укопавања артиљеријског оруђа, да су на тај начин лишили живота око 200

лица идентификовано 192, те самим тим извршили кривично дело из члана 144 КЗ СРЈ.

Биће сваког кривичног дела има своје основне елементе а они су дакле извршилац, заштитни објект радња, последица и узрочна веза између радње и последице. Одбрана ће у овој анализи завршне речи кренути од радњи извршења кривичног дела онако како је она законом одређена.

Како описује тужилац за ратне злочине ова радња у оптужници, тужилац Вукчевић ова радња је нејасна. Нејасно и неодређено је ко је издао наређење да се убију ратни заробљеници. Да ли је то наређење издао Мирољуб или Станко или само Станко. Нејасно је да ли су то једно или два наређења. Дакле, овде би ваљало поћи, можда се осврнути и на теоретски став радње извршења. Да би се извршило једно кривично дело и да би оно постојало као такво потребно је прво да се предузме извесно одређено понашање човека у спољњем свету које је квалификовано као кривично дело законом одређено као кривично дело и чија су, дакле, обележја одређена законом. Као радња дела сматра се само она делатност која је вољно и свесно предузета за остваривање извесне промене у том спољњем свету која је наравно кажњива. Имајући у виду ову тврдњу поставља се питање коју то радњу чињења Мирољуб Вујовић предузима, а би се потврдила теза тужиоца да је заједно са Станком Вујановићем наредио извршење кривичног дела као саизвршилац у смислу члана 22 Кривичног закона.

Тужилац, сем што каже да су ратни заробљеници ликвидирани 20. на 21.1991.године новембра 1991.године не опредељује када и где је Мирољуб Вујовић предузео радњу коју би могао определити као радњу извршења овог кривичног дела. Ако узмемо исказе окривљених и сведока из истраге и са главног претреса, без обзира да ли су они у односу на истрагу мењани на главном претресу а ту мислим на исказ Ђанковића и Ланчужанина па и на припаднике 80-те моторизоване бригаде у овом тренутку се не упуштајући у претерану анализу тих исказа, да ће се извући један општи закључак а то је да је Мирољуб Вујовић представљен као главни.

Шта то значи? И да ли то значи да је он тај који може или јесте издао такво наређење. Можда га је он могао издати али ми немамо доказе да га је он издао, а лица наведена у оптужници као и окривљени у сваком случају не спадају у круг лица мислим на окривљене којима је Мирољуб Вујовић могао издати било какво наређење а понајмање наређење као радњу извршења кривичног дела из члана 144, дакле, наређење да се врше убиства. Ако узмемо лица наведена у оптужници као наводне починиоце овог кривичног дела од Шошића па до Драговића како су набројани поставља се питање да ли су то лица која су под наводном командом Мирољуба Вујовића.

Тужилац није пружио доказе да јесу, нити је пружио доказе да евентуално Мирољуб Вујовић извршио присилу над овим лицама да би она како тужилац наводи починила наводна убиства као непосредни извршиоци.

Прво, да ли су они под његовом командом? То питање постојања територијалне одбране изазвало је много расправе, полемике, а пре свега доказивања да ли територијална одбрана као таква постоји или не. На једној страни постоји одређени број сведока који, плашећи се одређене одговорности у овом кривичноправном догађају стављају војне органе власти коју називају Територијалном одбраном и наводно њеног команданта Мирољуба Вујовића. Да би се тврдио да ли ТО Вуковар заиста постоји у том времену, прво би морали знати и имати поуздане доказе када и како је установљена и организована и на којим принципима је

организована територијална одбрана. По ставу одбране, а што је регулисано и законима ондашње СФРЈ до избијања оружаних сукоба на територији Хрватске и Вуковара постојала је ТО Хрватске са својим локалним штабовима. Отпочињањем оружаног сукоба распадањем државе нема више ни те територијалне одбране. Да она постоји, била би објављена мобилизација, сви резервисти војни обвезници јавили би се неким својим месним штабовима и поступали у сваком случају по утврђеним правилима која регулишу питање мобилизације. У спису предмета постоје изјаве сведока који су у том времену живели на подручју Вуковара као и окривљени и они говоре о томе на који начин су мобилисани боље рећи како су се самоорганизовали наоружали и пружили отпор и предузели напад а ли напад дали одбрану у зависности од тога ко их ког угла посматра догађаје везане за Вуковар у јесен 1991.године. И самоорганизовани мештани Вуковара били су сабијени на периферију града и бранили су се на ограниченом простору. Најбоље сведочење о том даје Јакшић Душан који каже: «водили смо рачуна како да заштитимо своје куће и породице. Ми немамо података ни поузданих доказа о томе да ли су преостали мештани Вуковара и војно способни мушкарци организовани као припадници ТО који би неминовно даље требало, дакле коју територијалну одбрану неминовно морало пратити организовање преосталог цивилног становништва у неку цивилну заштиту као што немамо ни поуздане доказе о командовању и руковођењу том територијалном одбраном. Да ли је, ако постоји она под командом неке њој надређене територијалне одбране, па без обзира била та одбрана, територијална одбрана на нивоу републичке одбране Србије, била она под командом неке цивилне, неке Владе САО Крајине, била под командом Војске или неке друге, или неког другог. Ако постоји, она свакако мора имати, ако постоји, дакле, Територијална одбрана Вуковара она свакако мора имати неку своју претпостављену команду.

У јесен 1991.године тај простор, на тај простор ступа Сремскомитровачка бригада која је била респектабилна војна сила и сасвим нормално да наоружава војно способне мушкарце са тог уско сабијеног простора у Вуковару, наравно, претежно српске националности.

Крајем септембра и почетком октобра на тај простор долази Прва гардијска бригада и одбрана је стала и мислим да ту нема ништа спорно да ти самоорганизовани војно способни мушкарци се стављају под команду Прве гардијске бригаде. Сад је потпуно без утицаја да ли су осни организовани у чете, водове или у ТО Вуковара, да ли је командант Вујовић, Јакшић, да ли имају две три, четири чете а да би били тог састава, како су нам овде тврдили између осталих и генерал Панић, тада потпуковник Панић, бројно стање би требало да буде негде од 120 до 150 људи. Међутим, ако гледамо и тај елемент не може се чак говорити ни о тако некаквом четном саставу јер бројно стање тих јединица је далеко мање. Коначно и сам Душан Јакшић на главном претресу 28.04. тврди ТО Вуковар није постојао, јер се Вуковар ослобађао. ТО Вуковар се формирао после рата. Како онда поставља се питање тужилац тврди да је Мирољуб Вујовић командант ТО Вуковара?

Ако смо већ на овој доста оспораваној и дискутабилној теми која је пуна недоследности и нелогичности и која је рекао бих недостатка доказа да ли постоји ТО или не онда опет улазимо у једну у следеће неке непоуздане доказе и нелогичности да ли је и када је извршена смена ТО Вуковар. Наравно, да су ове тврдње у супротности једна са другом, јер ако нечега нема, онда се не може извршити смена нечега нити било кога са тог положаја. Али о томе је било поприлично расправе у, пред овим већем, па ако суд стане на становиште да постоји територијална одбрана у том смислу

ће одбрана, у том смислу одбрана, дакле, ће дати и одговарајуће доказе, односно анализирати неке од доказа.

Јакшић каже да га је сменио Шљиванчанин са тог положаја по престанку борбених дејстава, дакле негде 18. новембра. Дарко Фот у истрази 26.6.2003. године каже: «Додајем да сам ја користио једну од канцеларија у «Велепромету» тих дана јер сам писао дозволе за излазак из града. Присећам се да сам једно пар дана после ослобађања Вуковара можда 10 дана у суседној канцеларији видео наредбу код Мркшића која је била стара већ неколико дана где је Мирољуб Вујовић постављен за команданта ТО, а Станко за заменика команданта ТО, а ја сам био задужен за обуку. У потпису те наредбе био је Миле Мркшић».

Сведок сарадник број 1 каже: «Једном приликом после 15 – 20 дана након нашег доласка ја сам присуствовао једној свађи у штабу команде батаљона, у ствари сам био испред врата у обезбеђењу, али сам чуо шта се дешава, јер Мирољуб је напао Јакшића да је неспособан и тада те вечери мајор Тешић је поставио Мирољуба за команданта и сменио Јакшића».

Имајући у виду време доласка гардијске бригаде, чији је сведок сарадник био припадник, да се закључити да је та смена могла бити извршена најкасније под крај октобра 1991. године. Ову тврдњу сведока сарадника ја нећу даље коментарисати у погледу њене веродостојности али је наводим као доказ посматрану у светлу друга два доказа Јакшића и Фота, а у складу са крајње непоузданим доказима када је у питању утврђивање како времена смене једног и другог команданта, тако и у погледу лица која су наводно извршила ту смену. Да ли је то Мркшић, да ли је то Тешић, да ли је то Шљиванчанин и да ли је уопште неко од њих спадао у круг лица која су могла вршити смену команданта Територијалне одбране Вуковара.

Став одбране је по овом питању је сама одбрана коју наводи господин Вујовић да је до те смене, односно постављења за команданта Територијалне одбране Вуковар дошло 28. новембра, а учињена је од стране Радована Стојчића.

Пре издатог наређења као радње извршења кривичног дела из члана 144 неко је одлучио да преузме ратне заробљенике из болнице и смести их на Овчару и у погодном тренутку ликвидира. Ова одлука и уско гледано радња извршења и сама радња извршења дакле кривичног дела не иду једна без друге. Посматране и одвојено као одвојене радње оне су се зачеле, реализовале и манифестовале у врло уском кругу лица, а Мирољуб и Станко нису могли донети такву одлуку нити докази упућују да је Мирољуб Вујовић донео такву одлуку, нити је материјализовао било као саизвршилац или у неком другом виду саучесништва да ли као помагач, да ли као подстрекач, мада му се ти облици саучесништва не стваљају на терет оптужницом.

Поставља се питање шта се дешавало на седници Владе САО Крајине на «Велепромету». Неко од пуномоћника је рекао да постоји завера ћутања о дешавањима на Овчари, али одбрана тврди да та завера ћутања постоји на «Велепромету». Таква одлука или наређење назовимо га како год хоћемо могла је бити донета само ту на «Велепромету» на тој седници. За такав став, одбране цитираћу сведочење генерала Панића, који на записнику од 26.11.2004. године каже: «Ја сам њега назвао мислећи на Мркшића и он ми је наредио да идем на седницу Владе. Седница Владе је већ била почела, шта сам ја њему напоменуо да ћу закаснити, да касним већ. Каже: «нема уопште проблема реци им да сам ја спречен да дођем, не могу да дођем, да си ти одређен са моје стране и ја сам дошао на седницу Владе». Седница Владе је одржана на «Велепромету» у некој просторији. Тамо стварно била је жестока дискусија. Тамо је био један пуковник на кога су се били, да

не кажем, окомили односно, биле су жестоке примедбе, дискусије, па и увреде на рачун ЈНА, а у смислу да је војска помогла да се Вуковар ослободи и да неће дозволити војсци да се ови из болнице транспортују за Митровицу да буду размењени «сви за све». «И нећете нам ви ваљда одређивати хоћемо ли им ми судити, хоћемо, шта ћемо и како ћемо са њима поступати. Хвала вам што сте нам помогли сада је Вуковар слободан. Наша власт функционише. Ми имамо судове, тужилаштво, власт све органе власти, министарства и ми ћемо судити овим из болнице, ко је окрвавио руке, ко је нанео неко зло, извршио неки злочин, он ће одобарати за то», помињани су преки судови итд.

Да ли Мркшић зна шта је тема састанка па то збегава и подмеће Панића то су питања којим се неће бавити ова одбрана, али се итекако из његовог исказа може извући закључак шта је одлучено на том састанку. Такође и Богдан Вујић, тада пуковник ЈНА, говори о истим учесницима на састанку и каже: «Ми можемо да формирамо преки суд имамо способне, значи, када је Воја мене питао како ћемо ми радити са ратним заробљеницима у Митровици он је онда интерпретирао свој неки став и предлог Горану Хацићу и министрима, затим је питао где да буду смештени. Рекао је на Овчару и било је питање хране и осталог и ја сматрам да је то Славко мислећи на Славка Докмановића».

На записнику од 17.12. исти сведок износи своје запажање а у разговору који је имао тада са учесницима каже: «Тог момента су се појавила два припадника ТО од којих се један представио као Цревар Марко начелник ратног СУП-а Вуковара, а други војвода «Топола» и одмах су ставили примедбу, дакле, обојица. «Ти пуковниче нећеш успети да одведеш ове људе, то су ратни злочинци, усташе, ми њих знамо они су клали и убијали овде у Србији и ми ћемо по сваку цену спречити да их одведете».

Како год да гледамо на изјаву Богдана Вујића и Панића да се закључити да је седници Владе, да је на седници Владе, односно од појединих њених учесника донета одлука о судбини ратних заробљеника из болнице. Након завршетка седнице они су аутобусима превезени на Овчару. Како другачије тумачити изричито став да је Влада способна за вођење поступка помињање преких судова, већ речени транспорт на Овчару најблаже је речено нетрпељив став према Вујићу и да ли ће он по свом казивању уопште одатле извући живу главу.

Одбрана нема дилему да је одлука формализована кроз наређење донета ту на тој седници с тим што Богдан Вујић неће или не сме јавно да је изнесе, да се закључити из његовог сведочења да су главни неки други управо поједини чланови Владе. Да ли је на том састанку присутан главни човек, човек који се о свему пита, човек који је био главни пре, за време и после рата. Наравно реч је о Миролубу Вујовићу а тако га је описао у истрази Ђанковић. Можда је он био и главни у својој улици у којој се воде борбена дејства али не на оном нивоу на коме је одлучивано о судбини ратних заробљеника. Ако је он главни, поставља се питање како га нема на том састанку. Њему је ту место. Он је тај који би уместо Цревара и Тополе требао се супротставити Вујићу. Он је тај који би седео ту поред Горана Хацића, он је тај који би морао рећи да ли имају преке судове или немају. Он је тај који би морао рећи да ли постоје услови за смештај ратних заробљеника на Овчари. Он је тај који би од војске са «Велепромета» преузео обезбеђивање и спровођење ратних заробљеника. Он је тај без кога се не би могло ништа учинити, он је тај ко је главни. Ови докази јасно упућују да су главни неки други. Њега не само да нема, њега чак нико ту ни не помиње ни по добру ни по злу. Овом сведоку Вујићу неки други су ти који знају где су им затвори, како то све функционише и да ли су и колико су они способни. Да

апсурд у целој овој ситуацији буде већи на тој седници Владе присутан је наводно тада смењени командант Територијалне одбране Душан Јакшић. Ту нема ни Мирољуба ни Станка. Има у свему овоме извесних неслагања између Панића и Вујића око улоге и знања Панића да ли је и шта предао члановима Владе или се сагласио са неком већ донетом одлуком.

Одбрана мисли да су сасвим логичне те противуречности јер Панић је представник команде и он иде по наређењу свог команданта на тај састанак. Немамо доказа зашто га Мркшић шаље али засигурно Мркшић зна за тај састанак можда више и од тога можда и о садржини самог тог састанка и већ донетим одлукама али да се ипак не бавимо тим претпоставкама.

Сигурно је да из понашања и сведочења припадника војске у овом поступку па и представника Владе да се неко побринуо да заштити и Војску и Владу односно њене појединце а како се побринуо за то тако се побринуо и да Мирољуба и Станка и онако подигне на неки висок ниво одлучивања и доношења како криминалних одлука тако и наређења. Након те одржане седнице Владе све је било јасно. «Велепромет», Овчара, хангар «Грабово». Рачунали су да ће ионако некога на Овчари наћи. Да је одлука и наређење Мирољуба Вујовића, његове радње у претходном овом времену тог 20.11. би се далеко раније манивествовало његово учешће у свим овим догађајима би било далеко јасније. Њега би било и на седници Владе, њега би било и на «Велепромету» и о томе би ови који га терете итекако пружи доказе и тужиоцу, односно суду.

Спровођење овог наређења и одлуке одвија се на Овчари у хангару. Тужилац и поред јасних и поузданих доказа и односна према ратним заробљеницима испољеном понашању како чланова Владе, тако и оних који се Вујићу представљају као припадници ТО оних које он назива НН лицима, појединих високих официра 80-те бригаде, а на основу индиција и два крајње прихватљива и у свему противуречна исказа сведока сарадника и исказа Јовице Перића датом већ на познат начин, терет кривике у погледу радњи извршења ставља Мирољубу Вујовићу. За то нема доказа.

Ви сте господне председниче већа, односно веће, издало налог по ком ће се Миле Мркшић, Веселин Шљиванчанин и Радић Мирослав саслушати као сведоци у овом предмету што су они и одбили, али постоји писани траг о њиховом сведочењу, те је 23.4.2004. године у свом исказу Миле Мркшић се изјашњава и каже: «Ја сам дао исказ пред Војним судом у Београду 17.12.1998. године, али је тај исказ дат под посебним околностима о којима ћу евентуално моћи касније да се изјасним». Истог дана Веселин Шљиванчанин каже: «Ја сам дао исказ пред Војним судом у Београду у вези догађаја на Овчари где сам саслушан као сведок 17.12.1998. године. Тај исказ дао сам под специфичним околностима о којима ћу евентуално се касније изјаснити». Наравно да њих двојица нису предмет интересовања ове одбране, већ те посебне и специфичне околности, боље рећи ко је установио те посебне и специфичне околности. Да ли су нам они и сви други сведоци, углавном војна лица, саслушана пред војним судом у својству сведока, а у поступку против НН извршиоца, рекли истину, на шта су били упозорени, и били дужни по закону или су под посебним специфичним околностима говорили о догађајима везаним за оптужницу припремајући већ тада оптужницу против овде оптужених лица, спуштајући је на овај ниво на коме се она налази у погледу индивидуалних одређених учесника у овом кривичноправном догађају. Да ли су те посебне и специфичне околности доминантна улога сведока у том предмету Александра Васиљевића који све зна, али све је чуо од неког другог, што чуо на пијаци, што на семафору, који се небројано пута виђао и контактирао са припадницима 80. бригаде који прикрива да је у време дешавања на

Овчари био на том простору, где му је успут, буду речено по функцији коју обавља и положај који заузима и јесте место, али он то негира, негира све док не бива притеран уза зид свог потчињеног старешине, у то време капетана Каранфилова. Сувише је у овом предмету било подударности у исказима Везмаровића, Васиљевића, Вукосављевића које не трпи ни елементарна логика да су исти засновани на верном сведочењу о чињеницама везаним за овај догађај. Јасно је да Везмаровић хоће представити Мирољуба Вујовића као главног испред хангара, невешто представљајући да се ради о неком Мирку, или тако некако, како он каже, али заборавља да је тај Мирко извршавао и поштовао његова наређења која Везмаровић издаје на хангару, заборавља Везмаровић да је његова војна полиција присутна на Овчари најмање до 22,30 када, бар по сведоку сараднику, ликвидације увелико трају. Сви они и Везмаровић и Вукосављевић и већ познати Јоца по надимку «Кафић» немају појма о било чему, ту су главни Мирољуб и Станко. Шта тек рећи о њиховом команданту пуковнику ЈНА Војновићу. Он невешто, да не употребим баш прави израз, његово понашање покушава сакрити да је Овчара његова зона, да су заробљеници његова брига, да је он присутан на Овчари, да је ту његов орган безбедности, да је ту Везмаровић, да је ту његових 20-30 полицајаца, да успоставља чак на Грабову свог старешину, да су ту други и знани и незнани, о којима он ћути, али за њега је битно да су ту Мирољуб и Станко и да ли су и Мирољуб и Станко ти који проналазе Овчару као место на коме ће се сместити ратни заробљеници. Они знају и о седници Владе и о одлукама на седници Владе, они знају о свему.

Посебну пажњу у овом судском поступку, поред сведока сарадника заврђује исказ Јовице Перића дат пред органима полиције, а уврштен у овај спис.

Поштоване судије, председнице већа, одбрана се неће бавити записником од 18.04.2003. године дате од Перића о њеном процесном смислу да ли је он могао или није могао бити уврштен, ви сте о томе донели решење и у овом тренутку одбрана то решење поштује, наравно, уколико буде неког другог поступка, даље другог поступка, одбрана ће се изјашњавати у том правцу. Оно што ће одбрана учинити, а то је анализа тог записника, односно исказа Јовице Перића са тог записника. Јовица Перић на том записнику каже: «По доласку војника трактор са приколицом је довежем близу улаза у хангар након чега сам видео да заробљеници излазе из хангара и улазе у приколицу. На приколици су биле мале мердевине, тако да су заробљеници могли лако да се попну. Не могу да кажем ко је изводио заробљенике из хангара и уводио их на приколицу. Када је око 30 до 40 заробљеника ушло у приколицу и спуштена је цирада и завезана конопцем, мени је Мирољуб Вујовић или Станко Вујановић, не могу да се сетим тачно ко од њих двојице рекао да уђем у комби беле боје, који је возио Миле Бакић и да кренем за трактором и да пазим да неко од заробљеника не побегне». Да ли се из овог исказа Јовице Перића може извући закључак да му је Мирољуб Вујовић наредио да убије ратне заробљенике. Сигурно је да не може. Највише што се може закључити је то да му један од њих двојице рекао да прати ратне заробљенике. Јовица Перић чак не каже ни да му је наредио да прати ратне заробљенике. Ако радња извршења из члана 144 представља наређење да се убијају ратни заробљеници онда таквог наређења по казивању Јовице Перића са овог записника нема. Друго Јовица Перић неодређен је јер каже «неко од њих двојице». Јовица Перић не каже њих двојица да би као такви они деловали као саизвршиоци. Изричит је и каже један од њих двојице. Не могу да се сетим ко.

Која је то радња коју Мирољуб Вујовић са умишљајем предузима да би произвела последицу а да се такав закључак може извести из изјаве Јовице Перића

када му један од њих двојице каже. Пази да неко од заробљеника не побегне. Сигурно му ни један од њих двојице не говори како треба да поступа. На основу овога што каже Перић не смемо стати на становиште ни постојање индиције да је тад и на основу тог казивања један од њих двојице предузео радњу извршења наређењем у свом неком активном чињењу. Таквог закључка немамо ни у другим изведеним доказима када је у питању Мирољуб Вујовић.

Сваки закључак се извлачи из доказа у смислу наређења за извршење овог кривичног дела па макар се радило и о толико спорном записнику и оспораваном записнику датом у полицији и на познат начин, како је то нарочито одбрана Перића истицала, дакле таквих радњих према Мирољубу Вујовићу, таквих закључака из овог записника из овог исказа не можемо извући. Тврдње, даље, Јовице Перића на последњој страни тог записника да је видео како Мирољуб непосредно учествује у ликвидацијама преосталих ратних заробљеника једноставно не потврђује ни један једини други изведени доказ на овом главном претресу.

Сведоцима сарадницима ће се више бавити друге одбране, мање више да се не би понављали, уосталом, ни један ни други нису изричито у својим тврдњама, да ли је Мирољуб Вујовић наредио или не извршење кривичног дела. Али, оно што је проблем код сведока сарадника вероватно је законодавац у најбољој намери и имао најбољу намеру када је установљавао институт сведока сарадника, али изгледа да начин на који су они установљени нису за овај простор и за ову врсту људи бар који се помињу у овом предмету.

Ако веће дође у ситуацију да сведока сарадника, претпоставка је сведок сарадник мора говорити истину од почетка до краја без задршке у било ком сегменту и ако веће даје такав статус неком лицу и дође у ситуацију да отклања противуречности између исказа сведока сарадника, два сведока сарадника као битним чињеницама, онда тешко да своју одлуку може засновати на таквим исказима. Најблаже и најмање речено један од њих двојице не говори истину. Имајући у виду изведене доказе пред овим већем одбрана оптуженог Мирољуба Вујовића предлаже да се у смислу члана 355 става 1 тачке 3 оптужени Вујовић ослободи оптужбе услед тога што није доказано да је оптужени починио дело које је овом оптужницом стављено на терет. Самим тим, тим предлогом одлуке, одбрана се одређује и према притвору и крају, односно укидању притвора у овом предмету. Хвала.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Хвала господине браниоче. Други бранилац претпостављам адвокат Заклан.

АДВ. МИЛАН ЗАКЛАН: Поштовани председниче, поштовано веће, тужиоче, пуномоћници и оштећени.

После исцрпљујућег доказног поступка завршен је и овај главни претрес. Ја бих пре свега рекао да се потпуно слажем са завршном речи мог колеге Петрушића, с тим што бих још говорио о неким аспектима у овом предмету. Такође, сматрам да Мирољуб Вујовић није издавао нити вршио наредбе да се изводе убиства ратних заробљеника, нити је сам непосредно учествовао у стрељању ратних заробљеника, а то пре свега. Ја бих пре свега нешто рекао о оптужници специјалног тужиоца. Сетимо се првобитне оптужнице од 4.12.2003.године која говори овако да су Мирољуб Вујовић и Станко Вујановић организовали и наредили вршење убистава ратних заробљеника. Значи организовали. То је оно што спомиње колега Петрушић, значи, дајем им ту квалификацију. Пре него што почнем и кренем даље око тога ја бих упознао веће, тужиоца и пуномоћнике оштећених, можда нису имали прилике али ја сам имао у рукама један фељтон који је излазио у фебруару. Ја га нисам доставио

суду. У фебруару 2003.године у «Експрес политици» где «Истина о Овчари» истину о Овчари говори Аца односно Александар Васиљевић тадашњи у време збивања начелник Управе војне безбедности, што је веома занимљиво. Не само он. Искрено о Овчари говоре мајор Шљиванчанин тадашњи, тада пуковник Шљиванчанин, Мркшић и Радић, износе истину о Овчари. Значи, то је занимљив исказ Александра Васиљевића који се толико распричао у том фељтону а овде смо чули на главном претресу, чуо на семафору, болници, на улици после пар година, не зна ништа. Човек није обавештен. Ту се говори од стране Александра Васиљевића о неким ружним, прљавим, злим који смрде на алкохол итд. то су радили, спомињу се имена, презимена, нарочито спомиње Вујовића и Вујановића. А своју истну, занимљиво износе и хашки оптуженици који, тадашњи, који још нису у Хагу. То је фебруар месец 2003.године. Исто тако као што смо чули исказ овде прочитан, отели, одузели, отели, одузели, одвели и побили од немоћне војске ЈНА. То тако сиптоматично је то да домах, након тога у марту месецу почиње хапшење 6. марта Мирољуб Вујовић, Станко Вујановић и првих шесторица оптужених. Након тога селективно хапшење и осталих 17-орице тзв. извршилаца и овде оптужених. Све ово говорим, ја сам током целог овог поступка јер је моја дужност као браниоца да пазим на законитост у вођењу поступка пре свега, наравно да следим одбрану свог браћеника, али посебно да се пази на законитост у поступању у поступку. Значи, да се изведу сви они докази који су релевантни како би се утврдила пуна истина. Ја знам да је постојало ограничење о којем причају пуномоћници оштећених јер се истовремено води поступак у Хагу против троје лица која су јако умешана у извршење овог кривичног дела. Ту су покушали нешто пуномоћници али тужилац није дао даље, специјални тужилац, да не кажем колега него његов надређени највероватније, јер није у интересу да се води поступак, у интересу је очигледно од почетка било да се есклупирају појединци из војске и Југословенске народне армије. Овде је било и сведока који су, како је рекла госпођа Наташа Кандић, који су могли одмах извести, бити изведени на оптуженичку клупу. Свако нека одговара у границама свога умишљаја. Значи, стављено је Вујовићу и Вујановићу да су организовали убиства ратних заробљеника на Овчари. Међутијм, имамо сада другу оптужницу где се изоставља ово организовање, па је поступак у истрази вођен тенденциозно у том правцу, у полицији пре свега, онда у истрази, тенденциозно у том правцу. Могло се издвајати записнике који су незаконито вођени у истрази, где је истражни судија стављао речи оптуженима и сведоцима које нису изговорили него то што су причали у СУП-у, то је издвајано из записника. Значи, та тенденција да се оптуже тзв. територијалци, односно мештани Вуковара и добровољци остала је до главног претреса и кренула је и са оптужницом. Међутим, увиђући, тужилац да се ствар није баш тако десила, он мења, изоставља реч «организовали» него «наредили» да се врше убиства. Наредили да се врше убиства тиме што су их слали у групама по 30, утовариваривали су у трактор па потом организовали њихово одвођење до Грабова. Значи, тужилац ту атерира, па ми није јасно оно прво, предати, предати ТО ко је те људе предао коме? Када? Да ли на седници Владе? КО испред Војске то? Па тамо учествује Богдан Вујић. Знате ко је Богдан Вујић? Богдан Вујић је један обавештајац, односно човек који директно одговара Аци Васиљевићу, тадашњем. Он једини тамо разговара. У име кога? Није ваљда Мркшића. У име Александра Васиљевића? Јер се они предају ти заробљеници тада или не. Или се нешто одлучује о њиховој судбини ту заједнички. Да ли је заједнички ја то не знам, то није утврђено овде.

Даље, кад каже, зашто је тужилац одустао од оног «организовао» да су организовали мештани и добровољци ТО, зато што није имао доказа. Постоје многи бројни докази који упућују управо да ЈНА, односно појединци из ЈНА организовали све ово. Ја ћу почети од почетка. Колега Даниловић је кренуо нешто па је рекао, стао. Тријажа. Видели смо ко је вршио тријажу. Људи Шљиванчанина. Из његове безбедности и 15-оро људи на челу са Богданом Вујићем, Томићем и Тијановићем, пуковницима који су непосредно дошли у болницу по изричитом наређењу Александра Васиљевића. Значи, веома занимљив случај за болницу. И врше тријажу. Поред Шљиванчанина. Ту је Гавриловић Државна безбедност, ту је и Павковић, Павковић испред ССНО-а. Значи сви су ту. Нико није могао ући у болницу. Нема, нема говора о ономе што се причало од почетка, што се испитивало да је, да су добровољци отели, преузели, улазили у болницу. Видели сте Шљиванчанина са његових 10 телохранитеља, све млади редовни војници. Чували га. Нема ни једног добровољца територијалца. Значи то је интенција била. Свуда су ти први зло, они то раде, а војска је немоћна и ништа није могла да уради. Значи, није тачно. Држали су затворену болницу, знали су шта хоће, знали су да су «ЗНГ-е» у болници хтели су «ЗНГ-е», одабрали су «ЗНГ-е» и остале МУПОВ-це и све остале који су им били занимљиви, ставили су их у аутобус, дали обезбеђење и упутили их на «Велепромет». На «Велепромет». Овчара већ постоји. Судија, јел могу добити само мало воде? Извињавам се. Сува су ми уста.

Одвели су их на «Велепромет». И тамо, што на «Велепромет». Тамо се нешто чека. Чека се. Као да се чека нека одлука, шта ћемо даље с њима. Постоји Овчара већ. Овчара је основана, кроз њу је прошло већ једна група од 200 људи са Митнице, све је у реду било и отишло је у Митровицу. Остали иду директно у Митровицу. Значи шта се чека на «Велепромету». Чека се нека одлука. И одлука је донешена. Иду на «Велепромет». Да ли је тада већ било пресуђено људима или није, не знам. Није се утврдило у овом поступку. На Овчару, на Овчару, заробљенике одводе опет војна полиција. Каже, било је ту добровољаца, територијалаца, отимали су нешто, нешто су причали, отимали, ништа нису отимали, него је војска опет одвела са два војна полицајца, официрима на Овчару. Доласком на Овчару војска обезбеђује понов њих. Војна полиција. И ово Везмаревића и друге. Саслушлали смо ту господина пуковника, сада, тадашњег потпуковника 80-те моторизоване бригаде Војновића који је случајно дошао и својим телом је бранио заробљенике, који никакве задатке није имао у вези са Овчаром. Имао је богами толико задатака да се тешко могу набројати. Ништа није било случајно. Војновић је и нашао то место, тај логор. Његови су војници били из Војне полиције ту.

Оперативна група «Југ» од 16., 20., пише да су све старешине и војници који су потребни били послати на обезбеђење Овчари у 16 часова 20-тог, а одлазе у 22,35 часова. Знате кад је било стрељање. Шта су они ту радили. Обезбеђивали стрељање. Стрелили или нешто друго радили. Списак прави војска. Марчек каже списак прави војска. Списак не праве га територијалци, добровољци који су ту превозили. Ништа? Све је то организовала војска. Прави списак. Ствари које одузима неки оптужени по оптужници овде се стављају на гомилу и стављају се у «пицгауер» војни и односе. Па јел то није симптоматично? Јоца «Кафић» води тај списак. Он је резервни капетан или ако је Гавриловић онај. Није битно. Битно је да је војник био. Увече 19-ог на 20-ти и увече око 23 сата капетан Војновић Милорад, командант бригаде 80-те моторизоване доноси одлуку да се за команданта места Грабово поставља путпуковник Јовић. Значи, то тај дан наредба ступа ујутру 20-ог. Тај дан кад је вршено стрељање. Каже

није то моја зона одговорности. Пачија је кад постављаш свог потпуковника постављаш за команданта места Грабово. За команданта места Овчара поставља Марчека. Претходно је поставио за команданта места Грабово 19-ог потпуковника Даниловића Радета. Ја сам предлагао да се они саслушају ту да видимо шта су дешава. Ти људи морају да су ту, то је војска. Какве глупости. Зона одговорности потпуна 80-те бригаде. Питање зашто је поступао тако Војновић? По чијем наређењу? Да ли директно под командом? Ми знамо ко познаје односе у војсци, да постоје две командне линије по стручној Војна безбедност и по овој правој командној одговорности. Међутим, ја сам ту и физички из уста видео када пред поручником стоји потпуковник мирно, а поручник из Војне безбедности, а овај је редован старешина. Значи, тако је јака та, та, утицај војне безбедности код нас у ЈНА је била и остала до краја. А зна се зашто? Ово говорим из следећих разлога. Каже није било војске ЈНА. Није било. Значи било је сво време војска најкасније до 11 сати а можда и касније јер Марчек каже неки моји које сам послао тамо су се вратили још касније од 11 сати. Па сам их питао шта су тамо радили шта има? Ал, нису причали даље. Каже да је Мирољуб могао командовати, да је Мирољуб издавао наређења.

Па ево да кренемо прво од првог сведока сарадника. Јер то добровољац, територијалац. То је редован војник из чете капетана Радића који је његов курир. Јер може издати наредбу Видачеку који је дошао са њим. Стаматовићу. Каже није било војника. Било је редовних војника колико год желите а ови, то су само ти који, за које говори сведок сарадник.

Кажу сведоци сардници, сад ћу само брзо нешто о њима. Не желим, желим да оставим и другим људима да говоре о њима. А само ћу нешто рећи о том првом сведоку сараднику на коме се базира оптужница да је Мирољуб наводно издавао наређења. У истражном поступку, где је саслушан сведок сарадник број 1 овде у овом суду пред судијом Алимпићем 14. или 15. бранилаца је било, била је и једна колегиница и на питање, на питање шта је радио након свих догађаја каже сведок сарадник «отишао сам код капетана Радића и рекао му све шта је било он је рекао да ћутим о томе». Истражн судија диктира у записник каже «кад сам рекао све капетану Радићу он је рекао да слегнем, он је само слегао раменима». Онда истражни судија пита поново сведока сарадника «па шта сте рекли, шта је, јел само слегао раменима или је рекао да ћутиш о томе», па каже «ово што сте Ви рекли, слегао раменима». Значи, разумете, 14-оро адвоката је било мојих колега, сви смо писали и записали. Значи није ушла изјава «да је рекао му Радић да ћути», него «да је само слегао раменима». Онако како је желео истражни судија, тако се он повукао у истом тренутку, слагао за тренутак. Не говорим о истражном судији, него говорим о сведоку сараднику. На главном претресу, односно, исто тада на питање истражног судије сведок говори да Мирољуб никаква наређења није издавао у смислу водите ову групу на Грабово, изведите их напоље итд. Ни једном речју га не спомиње. Трајало је саслушање два три сата. Ни једном речи. Овде на главном претресу пред судијом, Ви сте га питали председниче. Каже и Мирољуб је издавао наредбу. Мирољуб је издавао наредбу. Па јел истражни судија то није добро унео. Па каже «да». Истражни судија то није добро унео ја сам тамо изјавио. Били смо присутних нас 14-торо. Жалосно је што се то није снимило у току дана. Не ради камера, не ради то, не ради то. Ништа. Било је нас 14-торица адвоката који су били присутни. Хоћу да кажем ово сведок сарадник мења исказе из тренутка у тренутак, како одговара. На моје питање овде, «ајде кажите једну наредбу која је гласила а коју је издао Мирољуб Вујовић». Сведок сарадник каже «слошило ми се, не могу сада, молим вас паузу». Онда сам ја намерно

направио инцидент. Ја се извињавам председниче и поштовано веће јер другачије не може, иде по инструкције, ја сам тачно и то рекао. Не знам кога, свог адвоката или било шта. Овај одговарао до краја, до краја, а дужан да говори истину. Онда је на Ваше поновљено питање сведок сарадник рекао: «Не могу да се сетим ни једне наредбе коју је Мирољуб Вујовић издао». Хвала. Толико о његовом сведочењу.

Даље, други сведок сарадник у наредбама на Ваше питање јел издавао наредбе Мирољуб Вујовић каже. «па вероватно јесте јер је он командант ТО». Он претпоставља, а не види, не зна.

Говорио је колега Петрушић о ТО итд. Видели сте још један случај, један пример сведока сарадника. Он је тог дана негде у октобру био на стражи код, у штабу мајора Тешића и слушао је шта се догађа у канцеларији и чуо је кад је Тешић сменио, Тешић сменио Мирољуба, односно Јакшића и поставио Мирољуба за команданта ТО. Дошао је господин Тешић овде и каже: «Нити сам ја то урадио нити сам имао овлашћења то да радим». Хоћете веровати таквом човеку? Нећу да причам, нећу да причам о моралној страни тог човека. Ја чак мислим да је требало одредити и вештачење на околности урачунљивости сад, а евентуално и тада. То ће друге колеге рећи нешто о томе.

Ја не могу а да не поменем неке друге овде. Мајор Вукашиновић каже да је био на Овчари, да је био на Овчари 19-ог па је тако невешто објашњавао да је то био 19-ти а причао о догађајима од 20-ог, тако да није ни потребно утврђивати. Био је заправо 20-ог догађај који описује, ја мислим да је био 20-ог, а с њим је био и мајор Шљиванчанин. Мајор Шљиванчанин је био на Овчари 20-ог у 21 час. Нисмо сазнали шта је тамо тражио, шта је радио, због чега је дошао. То је оно зато што не води се целокупни јединствени поступак са оним. Ви нисте криви. Али то је једноставно речено. О седници Владе говорио је колега Петрушић. О сведочењу сведока ће говорити остали. Ја бих само још једном споменуо још један инсерт који је занимљив који је овде, овде се провлачи, то је сведок Дуловића Јована новинара који је сведочио како у истрази тако и на главном претресу. Он ниједном речју, а био је тамо све време, ниједном речју не спомиње Мирољуба Вујовића. Истина, спомињене неке овде друге оптужене о чему ће говорити браниоци, али не споммиње Мирољуба Вујовића уопште у том контексту. Био је тамо међу њима. Зашто је изабран Мирољуб Вујовић да буде жртва у овом поступку. Не знам? Не знам да ли то зна и тужилац и било који други? Али тврдим да Мирољуб Вујовић није издавао наредбе. Није издавао наредбе. Мирољуб Вујовић можда нешто зна о овоме али неће да прича ни мени ни другоме, ја не знам зашто. Можда и многи други људи оно што апелује тужилац, можда из страха или безбедности или нешто друго. Мирољуб Вујовић није учествовао у стрељању непосредно. А погледајте исказ Прерић Јовице. Ево записник за «Штуку», пардон, сведока сарадника број 1. Каже «у стрељачком воду сам видео сам, видео сам Мирољуба, Станка, Штуку, односно сведока сарадника број 1». Па сад колико ми знамо сведок сарадник број 1 каже ја сам чуо сутра од неких да сам овај да су стрељани неки још додатних 10 заробљеника. Шта сад? Мислим по томе, исказ овог сведока ако га будете и ценили као правилан и веродостојан, мада ја сматрам да није на закону заснован и да се не може уподобити тај доказ. То су та три дозака која тужилац има против Мирољуба Вујовића. Све остало, све остало, може се рећи да Мирољуб Вујовић је био рањен пре свега, то да је рањен, да је рањен у леву руку. Сведок балистичар кажу да би могао да пуца мора да стави један штап, не може да у две руке узме па да наслони на штап и онда да пуца из те пушке. То уопште нема говора у сведочењу овога Перић Јовице. То је посебно мора да се пуца. Да не причамо

о томе НН двојица су села и још НН па су убили неке НН. То да није озбиљан предмет било би неозбиљно. Морате да имате добре доказе да неко што ви кажете дебеле доказе председниче да је неко некога стрељао. То су, то је ратни злочин. Значи морате имати више доказа непосредних, правих доказа, веровати у то што је, а не на основу једног записника огласити кривог човека да је пуцао у неког другог. Ваљда постоји нека грешка. Па грешка постоји и код њега и код сведока сарадника. Значи увек постоји грешка. Због свега овога поштовано веће предлагем да Мирољуба Вујовића, окривљеног Морољуба Вујовића на основу члана 350 тачка 3 или 350 тачка 3 ослободите оптужнице, а услед недостатка доказа, истога дана пустите из притвора. Хвала.

ПРЕСЕДНИК ВЕЋА: Хвала браниоче. Мислите процењујете да би било умесно да сада направимо паузу да не би да, да. Ви сте колега по неком нашем, а видимо и по неком вашем одабиру, Ви сте сада на реду. Да. Кажем, немамо никаквих правила у том смислу ако неко од бранилаца жели да се раније обрати мимо овог неког редоследа из последњег оптужног акта немам ништа против.

АДВ. СЛАВКО ПЕРЕСКИ: Председниче, ја бих молио ако можете данас да ми изађете у сусрет јер сутра имам неко суђење у Новом Саду неодложно па ако ето.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Ево овако колега.

АДВ. СЛАВКО ПЕРЕСКИ. Ево после колеге Перковића или...

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Значи сад би ишао, после паузе би ишао колега Перковић, потом би требало да иде колега Јеврић, па Вукотић, па онда Ви, али ако се Ви тако договорите немам ништа против. Да, добро. Да идете Перковић па Ви па колега Перески. Добро. У сваком случају значи правимо паузу сад 20 минута, а потом Ви колега Перковићу.

Настављено у 11,45 након паузе ради одмора.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Нема ту пуномоћника Томића, рекао бих, а сви остали су ту.

Претходно се констатује да је у 10,50 часова приступио и бранилац адвокат Дозет.

Господине Вујовићу шта је сад проблем? Шта је сад проблем? Флеш? Молим Вас слушајте ме. Флеш донесе снимци на флеш, однесите горе одштампа. Да ће вам нешто изменити у завршној речи, и да ће њему бити позната ваша завршна реч пре него што буде. Немојте господине Вујовићу то су небитности. Немојте тако да, доводите у сумњу најбоље намере и овог председника већа и техничког особља који вам заиста максимално излази у сусрет. Уреду добићете штампач доћиће штампач овде. Сачекаћете кад данас завршимо. Немојте, молим људе из притвора да господина Вујовића не воде одмах да бисмо директно а да овај човек не гледа да би господин Вујовић одштампао своју завршну реч.

Наставићемо са завршним речима.

Бранилац оптужених Вујановића и Калабе адвокат Перковић.

АДВ. МИРОСЛАВ ПЕРКОВИЋ: Поштовани председниче већа, поштоване судије овога суда, поштовани заступниче јавне оптужбе и поштована господо пуномоћници. Ја бих прво хтео да се извиним пошто нисам био присутан када су заступник јавне

оптужбе и пуномоћници оштећених давали завршне речи, то није никакав знак неког мог непоштовања него је био знак објективне спречености. Но, пажљиво сам прочитао завршне речи и заступника јавне оптужбе и господе пуномоћника. Морам да уводно напоменем, пошто моја маленкост брани и господина Вујановић Станка и Наду Калабу да ћу с обзиром на положај који имају у оптужници како им се ставља на терет различите радње извршења истог дела. Ја ћу одвојено давати завршне речи па ћу за Наду Калабу доћи на ред када то буде по оптужници.

Читајући завршне речи и пуномоћника оштећених и заступника јавне тужбе видео сам једну жељу да се предмет посматра из различитих углова, што ја као бранилац апсолутно прихватам и мислим да предмет заслужује такву пажњу да се доиста погледа из различитих углова поготово и са једног ширег вихтимолошког становишта. У том смислу би се мало осврнуо на пар теза које су да кажемо целим током поступка провејавале, које су имале барем у штампи такав један одјек да је предмет добио такву димензију да, да се малтене ради о људима мештанима који су били уљези тамо у Вуковару и да малтене постоје грађани првог реда и грађани другог реда. Ја говорим баш о мештанима који су живели у Вуковару. Морам да напоменем и да подсетим суд на пар опште познатих чињеница. Опште позната чињеница је та да је у време и месту о којем говори оптужница да је вредео Кривични закон СФРЈ и да су вредели позитивни прописи Савезне Републике Југославије. Ти позитивни прописи су се односили како на унутрашње уређење, тако су се односили и на кривичноправни прогон, задатке, улогу Тужилаштва итд. Једна ствар од које морамо да пођемо а то су узроци ових догађања, не говорим о поводу, о поводу ћу непосредном поводу нешто после. Узроци су много шири него што су приказани током овог поступка, наравно нисам сматрао потребним да оптерећујем Суд извођењем различитих доказних предлога који би ишли у правцу, у правцу, а чак можда и посмортано и постхумно увреде било којег припадника чак и противне војске јер сматрам да макар треба пустити да у миру почивају. У том правцу сам могао предлагати војно-истражне списе где су поједини саборци који су код истражног судије у Војном суду износили шта се све дешавало у Вуковару говорили и за поједина лица која се налазе овде на списку шта су чинили итд. Наравно, наравно, никада то не може опоравдати и нико не може да узме закон у своје руке. Међу лицима која су лишена живота било је лица која се и спомињу и наводе да су учествовала у одређеним, али у сваком случају било је и невиних жртава.

Надаље, морамо да напоменемо још и следеће. Српски народ на том подручју а поготову карактеристично за Вуковар није био у тој мери етнички подељен, него видели сте и сами да сте овде имали прилике чути да су се међу лишеним животима и жртвама налазили доста Срба, а да су као припадници војске итд. били други припадници народа па чули смо Дарка Фота, који је био на другој страни, ком је брат страдао и убијен као Хрват борећи се на другој страни. Дакле сигурно је да је у тој једној свеопштој клими политички неодређеним циљевима, уставом недефинисаном положају оних који би требали да спрече било како насиље и било какав рат изостала је, изостала је одређеност у циљевима грађана. Видели сте да овде има доста мешаних бракова и са једне и са друге стране.

Дакле, основно је питање шта се то десило да дође уопште до тога до чега је дошло. Да ли се могло спречити, и ко је све првенствено могао да спречи. Тај каузулитет ја не бих одређивао искључиво у оквирима јавне оптужбе него бих га проширио и мало даље. Тај каузулитет иде и на једну и на другу страну. Прво и основно питање које морамо да поставимо а пратећи штампу и телевизију из

Хрватске, а поготово у последње време након годишњице пада Вуковара, како у Хрватској то називају, дало се приметити и мене као браниоца у овом предмету нешто посебно заинтриговало. Знате видео сам тамо да многи команданти хрватске војске, Збора народне гарде, МУП-а и високопозиционирани нису били на Овчари. Нису били у болници. Отишли су три четири пет дана пре пада Вуковара. На који начин и како? Како су они успели да изађу, а како то други нису? Које је одговарала свевуковарска прича. И чега је Вуковар постао симбол и завршио као разрушен град са мноштвом жртава. То је питање ширег контекста од јавне оптужбе која је предмет овога, али пошто је Веће дозволило и у завршној речи да се пуномоћници оштећених с правом позабаве овим делом тако верујем да ће дозволити и да се моја маленкост у једним ужим оквирима позабави.

Наиме, нејасно је прво зашто је Вуковар био опкољен са војно-стратешке стране од стране ЈНА. Нејасно је са друге стране зашто је неко са друге стране знајући да не може да се одупре толикој снази и даље изложио погибији цивилна лица, војнике, припадника МУП-а итд. Зашто се то дешава и коме у том моменту све одговара прича о Вуковару? Ко је све жртвовао тај град, па самим тим и становнике тога града. Понављам ви у овоме спису нећете наћи ни једног високо позиционираног припадника хрватског МУП-а, Збора народне гарде итд. Сви су волшебно отишли у Загреб. На који начин? Ми то не знамо. Како је Јастреб изашао, када је Мерчеп отишао. Једини високопозиционарни официр противне стране јесте командант «Митничке групе» о коме ћу паралелно говорити па ћемо доћи на болницу и на судбину људи који су се нашли у болници.

Основно се поставља питање, ми смо овде видели да «Митничка група», значи дан пре, два дана под пуним војничким правилима која је најдуже давала отпор под пуним војничким правилима у присуству свог команданта командира итд. постројана у складу са договором који је постигнут, се предаје. Све је испоштовано. Прави се тријажа, одузимају се предмети, чак мислим да се и оставља лично наоружање њиховом команданту. Значи све се поштује. Цела процедура даље иде према Митровици. Тамо се даље прави тријажа које само припадник да ли је неко од тих припадника из «Митничке групе» чинио ратне злочине ако јесте, он се процесуира. Процесуира се јер њих тада, а то није небитно, војска сматра припадницима, војно тужилаштво сматра припадницима и учесницима оружане побуне против Уставног уређења бивше државе. Она њих тако посматра. Средство јавног информисања тако посматра. Дакле, та група војнички се предаје и други војници, видели сте то из исказа офирица итд. и никоме није пало на памет да приђе тој војнички поређаној јединици која се предаје, да је иком длака с главе фалила итд. Ником? Шта се то дешава сада, шта се то доиста десило да се ова група која је нађена у болници заврши тако како је. Дакле, овде, ми смо овде чули различитих теорија о томе. Ја ћу изнети једну за коју мислим да је најреалнија јер ми судимо, Суд суди на темељу животног искуства не само процене сведока који су више мање и једни и други заинтересовани или због неке своје евентуалне одговорности или одговорности неког другог, трећег, или из различитих разлога. Ја се не слажем и не могу да прихватим и мислим да то није тачно а образложићу и због чега. Ја се не слажем да је био комплот и било каква завера и наредба и договор о некаквом организованом лишавању живота оштећених. Зашто мислим? Као прво, да је војска доиста хтела да лиши живота да говоримо с обзиром да имамо нека ратна искуства читамо новине, како се то ради, како су то све војске радиле тада не би допустили да приђе било ко од цивила него би били стављени у камионе, одвежени на територију Србије, успут за Митровицу, може се

наћи војни багер може се све ово и они би то учинили, исто тако и назови Влада Републике Српске Крајине односно САО. Ја нисам, ја сам могао да овде предложим да се саслушавају и чланови те Владе и видели би каква је то Влада, какво је то Министарство било и какву су они фактички власт имали. Дакле, никада такав комплот не би могао. Та Влада, с друге стране нема могућности да то изведе, јер нема ТО-а. Једини ТО, једини командант ТО-а Вуковара уставноправно по закону и онај који се представљао ако говоримо о ТО онако како би га требао да дефинише и како га дефинише закон то је био Томислав Мерчеп. Он је командант ТО Вуковара. Никакав Мирољуб, никакав Станко, јер смо видели да смо побркали некакве појмове. Зашто је то и зашто вам ово све говорим. Јер то, јер видимо да је нешто кренуло кривим трагом па отишло у један поступак, па од једне мистификације и уместо да су се некакве грешке раније детектовале, раније откриле утврдила свачија одговорност ми смо дошли сада, да кажемо од почетка идемо једним апсолутно кривим трагом и да то и сведоци подржавају итд. Од једне приземне одговорности нижег официрског кадра који евентуално у фактичком смислу није деловао онако како је требао пошто се из страха од једне више одговорности када се сазнало да се све то десило што се десило, па се је високо позиционирала све одлуке, па каже била је тамо Влада, па је била војска, па су они су то, па се ишло тако, тако и тако, па није тако. Ми ћемо видети, видели сте из исказа ја ћу вам, појединих исказа, видећемо и дочараћемо слике које су биле. Морамо имати слике пред собом шта се то стварно десило и како се отприлике десило. И тада се, да би поједини који можда у том моменту и нису имали никакву одговорност поготово не тамо где се јавно приказују. Да би се кренуло тим правцем, да би се са некога ко можда и није крив или не у тој мери у којој се појављује направила се конструкција Владе и извршилаца команданата ТО-а Мирољуба и Станка, што није тачно.

Тај дан, како је наведено у оптужници, иако брањеник и током истраге од почетка говори да се ради о 19-ом а не 20-ом и многи овде оптужени па чак и неки сведоци кажу није то 20-ти, то је 19-ти. Он се нашао тамо, али како, како је то његово име допрло до ушију? Како је од Мирољуба, да неко каже они су главни или не знам чули смо те изразе и на који начин. Они имају, они су популарни у народу. Јер се зна да су храбри борци, да су били испред свих а да ли они у фактичном смислу могу да командују резервистима ЈНА, добровољцима, мештанима, цивилима, припадницима полиције и не знам кога још. Да ли они могу на лицу места да командују. Па не могу. Једино ко може да командује непосредно тамо јер је ратно стање и његова зона одговорности, то су они који су били тамо. Питање њихове фактичне могућности шта су они могли, или нису могли. То је једно друго питање. Али ми смо из целе те приче о њиховој фактичној немогућности на терену исконструисали организацију, хијерархију, командну одговорност Мирољуба и Станка, подредно и Камени, да би то уклопили, да би се нечија евентуално друга одговорност која можда у суштини и није постојала него се само гледало и неко је гледао из кривог угла па смо високо високо-позиционирали, предали смо их и ту ће бити суђење. Какво суђење? Па по Уставу нико не може да суди јер су исти осумњичени да су починили кривично дело оружане побуне. Само војни тужилац је тај који може да каже, они могу да одговарају, или а не одговарају, само он. Каква Влада Крајине. Каква војна структура може да их пусти. Очигледно да су се, а полазећи од исказа сведока сарадника број 2 и полазећи од исказа других сведока који кажу овако, а не заборавимо да постоји и еуфорија, еуфорија победе и еуфорија и разочарење у један разрушени град у сваку другу трећу кућу где неко проналази своје мртве. Једна трагедија која би требала да се претвори у

победу али сви они који живе или су живели у том Вуковару виде да немају град. Због тога сам и говорио о једној, о пружању отпора који је несразмеран и који је био изванредан падом Вуковара, што сам командант Томислав Мерчеп каже да није био окружен Вуковар би пао у септембру, октобру ми би га предали, дакле, некеме је одговарало. Некеме су одговарале те жртве, неко је, не могу рећи да је намерно направио а можда би било доказа и за то, али неком су одговарале жртве искориштене су у политичким даљим преговорима код признања итд. О томе ће се сигурно отворити архиви, о томе ће се сазнати. Ја бих волио да то, али то не може бити предмет ове расправе, али ја морам да се осврнем на тај део. Дакле, у таквој насталој ситуацији 18., 19., 20-тог када се прочуло постоје заробљеници ту се скривају, а вероватно су се скривали они који се нису војнички предали или су се плашили да се војнички предају скривају се и мешају са цивилима и са припадницима рањене војнике. Настојећи да избегну одговорност итд., ствара се једна општа гужва. У болници ми видимо, говорено о некаквим тријажама, у болници нису могле бити направљене било какве тријаже. И оно што ја закључујем било је како нема ни у касарни. Морам знати да Митровица има ограничене, ограничене људске ресурсе. Да се тада одлучује да се они пребаце на Овчару на привремено задржавање. Када се чуло, када су војници по јединицама, не мештани, не само добровољци, када су активни војници, млади, којима је друг погинуо а имамо свега и свашта, тада се сви скупљају и долазе и тако каже сведок сарадник број 2 који је из Вуковара, каже скупило се и старо и младо и ова војска, сви су ту. И ту је и војна полиција, ту су официри, ту не може да преузме одговорност нити да управља ситуацијом Станко Вујановић, јер он нема ни ту командну одговорност ни фактичну флост. Да ли је ико рекао овде да је Станко Вујановић дошао са неком својом четом, неком јединоцем, са 30 – 50 људи, разоружао ове, разоружао оне и рекао ја сада одвде командујем, или да је то Мирољуб. Није нико. Оно где се они споињу спомињу се зато јер их сви памте у тој маси од 300 – 400 људи јер имају име које су створили борећи се итд. Зато њих свако памти. А касније сведоци сарадници да би подржали свој статус о чему ћу мало касније говорити подржавају ту причу. И овде ништа није друго до један изгубљени траг једна лоша концепција једне приче која је могла бити приземно давно завршена са утврђивањем одговорности од овога од онога итд. Међутим неко је то високо-позиционирао и ми сада идемо тим високо-позиционираним трагом који уствари није. Дакле, када се то, када је дошло до отимања контроли, сад ту имате припадника ЈНА, шта сведок сарадник ми ћемо ући у ту његову причу шта он ради тамо, јер ви верујете да је отишао доиста по наредби капетана Радића. Није зона одговорности ништа, видите кад се враћа. Нема никакве одговорности. Јел може Станко да преузме одговорност над седоком сарадником. Над активним војником и над неким резервистом. Како Станко Вујановић може да командује са њим. Дакле, у целој тој ситуацији која се нашла на наелектрисаној ситуацији где се некеме можда и пребацује, где не може ни Станко, јер видите да су сви сведоци који су ексанте били кажу стајао је по страни, видео сам маркантан човек итд. није се мешао. Па то оштећени говоре да они не владају. Једина двојица који у првој фази владају ситуацијом који улазе у хангар, који показују прстом кога треба издвојити. Зашто би се издвајало ако разумете, ако ће сад бити сви стрељани, значи сви бити стрељани. Зашто би се издвајали. Него се издваја, прави се тријажа ко је учествовао у чему, ко није, о томе се ради. А оба сведока сарадника имају специјални повлаштени статус у хангару, њих двојица у тој наелектрисаној ситуацији. Ја ћу сада одмах прећи на сведоке сараднике. У тој наелектрисаној ситуацији до чега долази, али морам ту

ситуацију, тај приказ да имате пред собом. Не може нико да влада масом од 300, 400, 500 људи. Старо, младо, болесно, ово долази да пронађе неког свог, овај долази због овог, овај да види, онај водник резервиста који је три пута мобилисан можда и није био, био је тамо, додавао је гранате јер је био кувар, хоће први пут да виде непријатељског војника како они изгледају. Значи, од знатижеље, од мржње све се то у том моменту меша, афектира, улази се, излази се. Шта је било најопасније у таквој ситуацији и шта је оно што је измакло контроли у маси наелектрисаној афективној и тако даље, да нико не може ни да каже и да има власт Станко, не може да каже јер не зна да ли је неко неком погинуо, да ли ће ово, да ли ће оно. Неко долази да освети, тражи, тражи крв, значи сви ти осећаји су ту, неко тражи да овако буде, неко тражи да онако буде. Шта се дешава, ко је тај ко је отворио крвави чин на Овчари. Ко је тај који није имао стрпљења чак ни толико да трактором и да седне у трактор јер ја мислим да сведок сарадник никада није ни био на рупи и да је погодовао тужилаштву и да никад није ни отишао до рупе из простог разлога јер је сведок сарадник први, то је неспорно утврђено, први отворио крвави чин пред 300,400 људи Вуковараца и имао је разлога и има да се плаши поступка од почетка. Да ли и оштећени кажу да је прва жртва која је лишена живота ту на 10 метара испред хангара пред 300, 400 људи, 300,400 људи види лишавање живота хладнокрвно пуцање у потиљак. То је фактор окидач који код сваког другог који има такве намере, који има такве афекте креће, то вам је та ситуација, а ко је то, па то је сведок сарадник је отворио крвави чин. Тај сведок сарадник о коме ћу поготово говорити и анализирати у погледу одбране Наде Калабе о коме ћу за сваку његову реченицу, за сваку његову лаж коју ћу сваку демантовати са сваким доказом који сте и ви видели, само ћу вас само подсетити. Тај сведок убио је белгијског новинара. Први, никаквих тура нема још, па то сте видели из хронологије. Никаквих тура још нема. Он је измислио тура друга, трећа, да га је Станко као дао му је пиштољ, па шкорпион, па ето сада ти мораш јел тамо ниси пуцао, па онда каже пуцао сам, али ми се заглавио метак, па да ли сте убили кад пита колега Јелушић, па ја не знам. Нормално, да си гледао у том правцу и да си морао да видиш да ли човек пада или не пада. Који не зна ни колико је људи лишио живота. Он је тај који је отворио. Тако је то кренуло. Није била организација. Организовати, наћи камион на пољопривредном добру, јел ископана рупа можда претходно? Није. Та рупа од артиљеријског оруђа је километар и по. Дакле, ако ико би хтео да ли домаћи, да ли добровољци, да ли ЈНА, било ко радио би то на скривен начин. Не би ратио пред 300, 400 сведока. Нема логике, него су се ствари неке отргле контроли. Па сам сведок сарадник број 2 каже нико никог ту није питао каже, пуцао је ко је хтео, ишао је ко је хтео и готово. Ми смо то измислили наредбе, па не знам хијерархију војну, па те оно, па не знам ово, па не знам. Нико ту није. Спонтано ко је хтео, желео из различитих разлога. Ја говорим и о патолошким потребама неког, а први је сведок сарадник број 1 који има патолошку потребу, јер он се није одвајао. Ја верујем да је све измислио јел сте видели његову анализу исказа када говори о рупу. Са никим се он не слаже. А зашто је и причао да је био на рупи? Прво он је имао жељу и лишавао је животе, он се није могао да одвоји, да је ту његова позорница, да он сад иде тамо километар и по, два, па да тамо нешто ради и тако даље. Он није био тамо. Он је измислио као што је добар део свог излагања измислио. А зашто је морао да измисли? Па морао је да измисли, јер све што се дешава испред хангара где је он стварно присутан чини он, он убија. Да ли је измислио председниче већа, да ли је измислио у истрази кад сте на главном претресу и тек кад сте га Ви питали или не знам ко га је или ја, да ли је измислио и тврдио да је Војновић Мирко звани «Ћапало» лишио двоје људи, да ли је

он то рекао три, четири, пет пута кад сте га Ви питали па шта сте стварно видели? «Па видео сам да је извео», «Јел сте видели», «па не», каже «нису се вратили», али он упорно тврди да је «Ћапало» убио двоје људи. Па јел тврдио да је сведок сарадник број 2 у истрази и касније да је издавао наредбе за стрељање, јел то тврдио, јел на основу тог исказа и подигнута оптужница за сведока број 2, је. И шта је било на главном претресу, ми смо то назвали и ушло у записник ретерирани, међутим, он је изменио то, па каже нисам сигуран баш, можда сам чуо. Овде је децидно тврдио да је сведок број 2 именом и презименом наређивао стрељање оно што тврди да је радио мој браћен, да је радио Мирољуб и ником ништа, али он не би могао да добије никакву бенефицију о чему ћу после говорити, о формално правним условима и садржајним да уопште буде сведок сарадник да не даје причу шта се дешава на рупи. Какав би он био сведок кад је само овде његова кривичноправна одговорност. Мора да каже шта је било на рупи да потврди оптужницу, јер се то очекује од њега. Не мора тужилац да га наговара. Ја верујем да није, али он то жели зашто, сад већ прелазим на формално правне разлоге због, из којих разлога се и сведок сарадник 1 и сведок сарадник број 2 нису могли да добију статус. Први је разлог код сведока сарадника број 1 пре његовог добијања статуса, предлог за његов статус може да да само заступник јавне оптужбе по закону. Да би добио такав статус сведок сарадник мора да на записнику да изјаву у присуству заступника јавне тужбе, а не истражног судије, а не припадника УБПОК-а него једини уставно овлашћени за подношење иницијативе за заштиту, односно за сведока сарадника промену статуса је заступник јавне тужбе. Он није био присутан. Какав је то записник и ко сада оцењује – истражни судија оцењује и ставља предлог и можда се доводи заступник јавне тужбе у једну незгодну ситуацију, каже па ми смо га већ сад испитали, сад је готово, он је рекао човек шта сад да радимо, а на записнику ћете видети да није био присутан заступник јавне тужбе, сви су други присутни.

Дакле, формално правни разлог, који још разлог није постојао, наш закон којег ја сматрам неуставним овај део, тог анекса, шта он каже? Он каже морају да буду испуњена два услова, али то кумулативно два услова – да то лице у радњама извршења не може да се подводи под некаквог организатора. Дакле, не може да организује, не може његово учешће и допринос у том делу да буде таквог значаја да он може да добије тај статус. Значи, то је први услов. Ајде да видимо и код једног и код другог. Код првог шта имамо – први сведок, први почиње да убија, првог сведока виде сви други, дакле, он је дефинитивно, ништа нема шта да открије. Он зна да ће Калаба, да ови, да они, да сви знају шта је он радио, да пола Вуковара зна шта је он радио. Он нема шта да открије. Он је откривен, али он је један од организатора. Да ли учествује у премлаћивању, да ли се експонира као момак који онако високо удара. Да, он је тај. Да ли он може објективно од овог суда или не знам код било којег озбиљног правног аналитичара или неког ко има искуства да му каже е сад ћеш ти бити заштићени сведок. Други услов, па други услов је да се он покајао, па кад се он покајао. Ни то нисмо чули. Тек кад сам ја тражио издвајање записника па на другом његовом саслушању, трећем је рекао ето жао ми је тих и тих. Па он се на свом записнику, прво му је требало бити речено ајде покај се, ајде реци сада да ти је јако жао, заплачи, било шта. Он ништа није учинио. Није се покајао, није рекао, ми га овде нисмо видели некакво искрено кајање. Ви сте све судије са дугогодишњим искуством, знамо шта значи искрено кајање. С друге стране, други сведок за којег први каже да је добио надимак «Крвави», а други негира за којег први у то време тврди да тај сведок је наређивао стрељање, дакле, организовао, тако каже. Не може да опет дође под

ингиренцију и остваривање овог правног статуса, ни он не може да добије никако јел он добија тај надимак. Они не броје, први сведок ни не зна колико је људи лишио живота, као да је не знам шта радио. Не зна. Кад га питате како изгледају, на шта личе – «не сећам се, био сам потрешен, давно је прошло», они не знају, и они добијају статус да би се нашао на оптуженичкој клупи трговкиња из «Наме», да би се она нашала они добијају статус, никако нису могли добити статус, никако.

С друге стране, ако узмете исказ Перићев којег Ви увек можете издвојити до доношења Ваше одлуке, видећете да је ту потпуно, да је прикрио неке чињенице. Ако Перић каже да је овде да је ово истина, онда он лаже што је рекао код, али оно што је најбитније да постоји супротност, највећа колизија која је уопште дозвољена да та два лица која у различито време имају различите статусе имају истог браниоца у истој особи. Такву колизију која је по Закону о адвокатури, која је по ЗКП-у то да смо дозволили то нема речи, нема те повреде у закону која је већа од тога да један бранилац буде бранилац и сведоку сараднику и оптуженом у то време другом сведоку сараднику. Како је то могуће? А тај исти један против другог, један терети другог. Како је то могуће да таква колизија која по Закону о кривичном поступку није могла бити никако прихваћена, никако, директној супротности и тако. Када их је овај суд, да не говоримо о другим сведоцима који су сасвим другачије износили, када их је овај суд сучељавао, када им је предочавао њихов исказ који су апсолутно рзличити они су остајали, један код свог исказа, други код свог и често како је председник већа рекао ретерирани, ја кажем изменили, негирани оно што су претходно тврдили, уз некаква образложења и имамо сад те њихове исказе са којима би ово веће требало да су то искази богом дани, јер то су сведоци сарадници, они су заклетни да морају да говоре истину и тако даље, иако су претходно и један и други, не знам колико изјава дали. Па ниједна им изјава није тачна. Кад су вас лагали? То је основно питање које се ви требате запитати. Кад су вас сведоци сарадници лагали, када? Нон стоп лажу, лажу упорно, лажу истражне судије, лажу тужилаштво, лажу веће, лажу пуномоћнике оштећених, све нас лажу, лажу, лажу. На њима ви требате да донесете одлуку која треба да одлучи о кривици за једно од најтежих кривичних дела.

Ово веће такав исказ, ја бих само још нешто рекао, морам то да напоменем. Речено је и пледирано је и у завршним речима пуномоћника и у завршним речима заступника јавне тужбе на историјски значај, ја не карикирам, али мислим да је та нит, да је то смисао тога. По историјском значењу једног предмета о ширини свега, о његовој превенцији у смислу генералне превенције, о његовој хисторијској улози, ја као бранилац не могу да гледам историјске улоге једног предмета. Предмет има своју тежину, има своју одговорност и ја се слажем са уваженим колегама да ће предмет увек бити, увек бити предмет интересовања нараштаја и неће нараштај гледати криминално-политичке циљеве одређених пресуда, него ће гледати како је то суд судио и да ли су испоштована сва права ко су у то време били ти сведоци сарадници и тако даље. Ако би ово веће, а знамо да овај закон и наше скромно знање из правне области, знамо да овај закон на који су сведоци сарадници добили тај статус није Уставан. Супротан је свим основним принципима слободног изношења одбране без притисака и тако даље. На основу тог, тих одредби, веће прихвати исказе тих сведока, а сутра Уставни суд који ће добро осматрати све каже исто та међународна заједница, није то добро, то је ништавно. Шта је ово веће радило, а веће има сасвим довољно доказа да одлучи о меритуму и ако нема нека преотвори главни претрес, нека прихвати све те исказе сведока сарадника у предмету Радака, нека анализира, видећете да су и ту сада опет сасвим другачије приче што ћу, јел ја сам везан сада и

не могу да анализирам. Веће је упознато и са једним и са другим исказом. Ја сам неформално, зато сам и предлагао да спојимо то, јел у оном предмету ми спајамо, читамо, не видим зашто те исте исказе у овом предмету не би спојили читањем.

Не сматрам одговорним мог брањеника, није издао никакву наредбу, никакве организације, није имао фактичну власт ни командну власт над 300, 400 људи. Сматрам да нема доказа да се пресуда не може засновати на исказима сведока сарадника као што су у супротности са свим изведеним доказима и предлажем да се мој брањеник ослободи услед недостатка доказа. Хвала.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Хвала браниоче, мада није уобичајено да један те исти бранилац говори два пута зато што има двоје оптужених, али није ни проблем. Није ни то проблем. Ја сам очекивао да ћете дати завршну реч за оба Ваша клијента, али није проблем можете и касније у односу на госпођу Калабу. Ко ће сада? Господин Вукотић. Изволите колега Вукотићу?

АДВ. ВУКОТИЋ ВОЈИСЛАВ: Хвала. Господине председниче, поштовани суде! Ја ћу почети од најтежега. Злочин је извршен, ми то не негирамо. Баш из поштовања према жртвама ја ниједном речју нећу омаловажити ову трагедију, а тиме ни овај процес. Ту је наравно изјава мога клијента господина Ивана Атанасијевића, раније Ивица Хусник да му је жао ових жртава, наравно на обе стране и да се он осећа на неки начин и сам жртвом ових догађања. Но, најпре да кажем, а то сматрам потребним када је мој клијент одлучио да измени своју одбрану и када је њој приступио, верујте имао је на уму сушту истину о овом догађају, напосто ту истину он није могао да издржи и не само истину него и последице тешке које су проистекле из свих тих дешавања. О томе толико. Време је да се сада вратим анализи његове измењене одбране.

Сви смо ми наравно у овој судници чули шта је он рекао о предметном догађају као и о својим активностима на које, како је то рекао био присиљен. Зато нема потребе да понављам ту његову одбрану, ја ћу се практично дотаћи само оних кључних делова који су врло битни за правилно разумевање и сагледавање његових активности. Наравно, уз то ћу се дотаћи и доказа који на неки начин и потврђују директан или индиректан, потврђују његову одбрану. Најпре, ја бих поменуо ову чињеницу која се односи на његов одлазак на Грабово. Он је рекао да је у ту тракторску приколицу ушао, мислећи, а то је чуо и од неких људи који су се налазили у његовој околини, да сви они, значи, ти заробљеници да се возе на Велепромет. Тако се он у чуду нашао када је видео где је доспео, мада о тим догађањима који су већ тамо постојала он није имао никаквих сазнања. Оно на чему желим следеће да вам скренем пажњу јесте, а везано је за тај његов одлазак да је он и при уласку у ту приколицу и при изласку доживљавао увреде, претње, па чак и насртаје на његов физички интегритет. То је разуме се појачавало код њега и стрепње које су на неки начин већ биле присутне, па и страх, а све ће то касније далеко више кулминирати. Но, да се сада вратим на крунски део његове измењене одбране. Сви смо ми овде чули шта је он рекао, али кратко и јасно он је рекао да је под утицајем апсолутне силе и претње убио једног заробљеника. Да будем потпуно јасан. Такво његово поступање које представља кривично дело истина, то се не може оспорити, произилази из физичке принуде као последица претње непосредно предстојећом смрћу. Он је, по мом дубоком убеђењу, врло убедљиво и поштено означио актера за којег је касније сазнао да је познат по надимком «Топола» и описао све његове активности силу и претњу коју је испољио према њему. Из таквог казивања несумњиво произилази да се

овде ради о сили, која је објективно посматрано била неодољива. Такав карактер те силе, па и претње имао је ударац и с обзиром на његову силину коју је задобио мој клијент лопатом или нечим сличним у витални део његовог тела, да би након тога био приморан да стане у стрељачки вод, прислонио му је именовани цев пушке на потиљак и наложио да пуца у своје усташе под претњом, наравно, смрћу. Јасно је да он у тим околностима поступа на начин, на нужан начин да би избегао ту претњу. Он просто другог избора није имао. Таквим активностима именованог лица придодале су и претње од стране више лица који су се ту налазили у близини међу којима се гласом и претњама истицала извесна жена за коју је касније сазнао Иван Атанасијевић да се зове Драгица. Али ту се прича не завршава, знате. Присила се према њему наставља и при извођењу на стрељање следеће групе заробљеника, али се томе успротивио други по реду сведок сарадник и сада већ покојни Мирко Војиновић који је успео да га склони у страну. Сматрам да овакво признање мога брањеника, које је целовито, изричито, одређено и на јасан начин изнео ток овог догађаја садржи и све податке везане за време, место и начин извршења дела, недвосмислено доприноси утврђивању пуне истине овом догађају и наравно о последицама које су настале. Уосталом, и колега јавни тужилац у завршној речи с правом прихвата одбрану мога клијента која значајно, како је то рекао, доприноси утврђивању потпуне истине у крајњој радњи извршења и налази да је сагласна нарочито са исказом овог другог по реду сведока сарадника, али и са свим писменим и материјалним доказима у списима овог предмета. Истина, колега тужилац је рекао да је она сагласна, дакле, одбрана мога клијента и са исказом Перић Јовице који је дат у предкривичном поступку. Међутим, ја не налазим за потребно да тај исказ коментаришем, јер из простог разлога што чињеница да је мој клијент био на Грабову није спорна. Колеге ће говорити о правној и говорили су већ, ваљаности нарочито колега Зоран Јеврић, о томе ће више говорити, о тој правној страни тога исказа, али кажем још једном, ја у то не желим да улазим.

Преостали део одбране који се односи на деловање под принудом, јавни тужилац неосновано сматра исконструисаном и оповргнутом на основу исказа другог по реду сведока сарадника. Међутим, и сам тужилац је у својој завршној речи изнео тврдњу која на неки начин противуречи овоме што сам напред рекао, ево цитирам: «ко год је дошао на Грабово морао је да стреља, нико одатле није могао да оде ако није учествовао у убијању заробљеника, то је био залог ћутања», завршен цитат. Дакле, кад је реч о мом клијенту Ивану Атанасијевићу, колега тужилац, уз сво уважавање, селективно тумачи његову одбрану и прихвата онај део те одбране која подржава оптужбу. Међутим, онај део одбране о којима је он говорио да је такве активности предузео под утицајем те апсолутне силе не прихвата из простог разлога, то је сад мој коментар јер се то не уклапа у концепцију оптужбе о његовој кривици. Међутим, ја мислим да таква селекција једног исказа није правно могућа. Прва тврдња колега тужиоца која се односи на наводно исконструисан исказ, ја морам да кажем, не заслужује неки посебан коментар из истог узвратног аршина док ова друга тврдња нема основа у исказу сведока сарадника број 2. Овај сведок, ја сам пажљиво читао његов исказ, само штуро је рекао да када је приступио у стрељачки вод ту је био Хусник, Топола и други, да их не набрајам. Међутим, не може да каже где је ко стајао, наравно, да није рекао да се Хусник добровољно пријавио за стрељање. То је све отприлике што он каже за активности Хусника. А што се тиче анархичног догађаја на том месту, како је то лепо рекао колега Даниловић, и не само он, јасно је да се сва дешавања нису могла запазити будући да ни тај терен није био довољно осветљен, врло оскудно и, кажем, и са те стране гледано ништа се ту није могло баш

јасно видети. Важно је истаћи да се Хусник са више битних детаља изјаснио у току крајње радње извршења, него ли тужиочев сведок сарадник број 2. Ако ми, наравно, на реч не верујете имате могућности да то потврдите, пред вама су оба исказа, а овде наравно, мислим на начин извршења тог кривичног дела и у вези тих чињеница које им се то утврђује. При таквој одбрани комисија судских вештака која је вештачила душевно здравље и урачунљивост Ивана Атанасијевића закључила је у тачки 2 и 2а да је он у време извршења дела које му се ставља на терет био у стању повишене емиционалне напетости са садржајем афекта страха високог интензитета и у стању непосредне виталне угрожености, па му је из тих разлога урачунљивост била битно смањена.

Допуштам да ћу ово што ћу сада рећи не спада у предмет расправљања, али може бити поучно и корисно искуство. Сетимо се, наиме, историјске чињенице која говори о томе да је један частан немачки војник и човек био стрељан јер је одбио да учествује у стрељању заробљених недужних српских цивила и колико ја знам том човеку је подигнут споменик на српској земљи. Тим примером сам желео само да покажем да би у супротном судбина мога клијента била апсолутно иста. Да је у тим изузетно драматичним околностима донео другачију одлуку, мој клијент би вероватно био мртав, можда слављен, можда заборављен, али ипак мртав. Бирајући живот он се сада нашао на оптуженичкој клупи. То наравно не умањује трагедију жртава, али јасно сведочи да је Атанасијевић на свој начин само једна од њих. Зар на то није мислио, сада већ покојни Мирко Војиновић, у свом исказу где тврди «жао ми је Хусника, јер он није ништа крив», али оно што је на тој линији и што исто тако веома значајно јесте чињеница да се мој клијент током свих тих борби, акција да уопште није учествовао у свему томе и после наравно доласка у Вуковар, како је то потврдио и сведок Мирко Љубишић. Он се такође, држао и по страни за време дешавања која су претходила крајњој радњи извршења, дешавања у наведеном хангару на Овчари. Да је његов исказ тачан у целини, па и у делу где тврди да на Грабову није видео булдожер, говори исказ сведока Трифуновић Новице. С обзиром на конзистентност и убедљивост свих наведених чињеница, нелогично је прихватити било које супротно објашњење везано за активности мога клијента. После овог немилог догађаја мојем клијенту и његовој породици уследиле су константне претње у правцу неоткривања истине у вези овог злочина, а то су чинили, како је Иван Атанасијевић објаснио на претресу кривци који нису у судници. Изнете претње су биле од утицаја и на избор његове досадашње одбране, јер је тиме само желео да заштити себе и своју породицу. У тренутку кад се одлучио да да допуну одбране и пре више месеци затражио је од суда да му то омогући испоставило се да то није могуће учинити пре завршетка доказног поступка и то је објашњење за наводно закаснело изношење његове одбране, како су то многи медији прокоментарисали, а и не само медији. Био сам дужан да објасним и тај део одбране, за коју сматрам да је такође од значаја.

На крају овог краћег чињеничног излагања, ја ћу се вратити на почетку првим речима. Заиста, постоји тај злочин, постоје жртве, постоји и закон, постоји и кривица, али на основу разлога које сам напред изнео, ја мислим да та кривица може се односити само на посредног извршиоца. Она је доказана, законска, а ево из којих правних разлога. Као што је познато ово важно питање силе и претње о којој се, наравно, изјашњавао мој клијент у својој измењеној одбрани до сада није било регулисано у нашем кривичном законодавству. То је чињеница. Међутим, оно што је до сада важило у нашој теорији и пракси јесте да апсолутна, дакле, неодољива сила искључује постојање кривичног дела, односно кривичне одговорности код

непосредног извршиоца. Новим Кривичним закоником, који ће се примењивати од 1. јануара 2006. године уводи се институт посредног извршиоца у том случају. То значи, да је та пракса судска практично увођењем у нови закон овог института, она само озваничена. Са становишта и досадашње те наше правне теорије и судске праксе сматрам да се ово кривично дело не може приписати субјективном односу мога клијента према том делу, јер нема умишљајног деловања, а оно што је најбитније недостаје вољни елемент у свему томе. Сада да не бих понављао да се тим решењем новог Кривичног законика у датом случају, када је извршилац кривичног дела у питању сматра лице које је применило неодољиву силу. При томе, ја морам да напоменем да поменути Кривични закон, као што је то било и досадашњој судској пракси неспорно, прописује да ако је кривично дело учињено под дејством комплузивне силе, значи релативне, значи није било неодољиве, у том случају се предвиђа факултативни основ за ублажавање казне. Уз то, а с обзиром на налазе комисије вештака морао би се применити и члан 12 став 2 ОКЗ који такође прописује да је факултативни основ за ублажавање казне. То ћете наравно имати у виду уколико уз, наравно, друге околности не прихватите да се овде ради о неодољивој сили претње.

Тиме је практично моја завршна реч у погледу разматрања чињеничноправних питања окончана.

Остаје ми само да дам завршни предлог у правцу ослобађања мога клијента применом законског основа из члана 355 ЗКП који је најповољнији по њега. Наравно, остајем при овој претходној тези да и у односу на то примените закон уколико, кажем, не прихватите ову тезу. Исто тако и да од вас затражим високу пажњу разрешења овог заиста тешког случаја на законит и праведан начин. У то ја нимало не сумњам, будући, да се током овог поступка и начином његовог вођења на најбољи начин то показали.

Други завршни предлог се тиче укидања притвора према моме браћенику. Сматрам да нема више никаквог законског оправдања за његово даље задржавање у притвору, па ако смем то тако да кажем, како год да пресудите овај случај. Претходним решењем од 25.09.2005. године према моме браћенику и осталима продужен је притвор по основу члана 142 став 2 тачка 5. Међутим, најновијим решењем од 22.11. продужење притвора се заснива на одредбама члана 142 став 1 тачка 1 без навођења особитих околности које оправдавају примену тог основа. Заиста у том решењу нема уопште образложење у погледу те битне околности. Примена тог основа је условљена постојећом одредбом која гласи: «ако је то оправдано због посебно тешких околности дела», а те, морам рећи, посебно тешке околности дела и онда, па и сада једнако тешко погађају и мога клијента из разлога које сам напред истакао, па са тих разлога и не могу бити сада и основ за продужење притвора.

И пре него што се захвалим вашој пажњи, дозволите ми уважене судије да у складу са досадашњим излагањем и завршним предлозима још једном укажем на страдања мога клијента и његове породице пре, за време и после овог догађаја. Ништа од свега тога није било његово као што ни рат није био његов, као што ни злочин није био његов, нити се све то уклапа са његовом националношћу и чињеницом да је под тешким околностима тог истог дана успео да спаси свог рођеног брата Милана Хусника, иначе, заробљеног припадника ЗНГ. Хвала вам.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Хвала браниоче. Колега Славко Перески, бранилац оптуженог Маџараца.

АДВ. ПЕРЕСКИ СЛАВКО: Цењено веће, уважене колеге! Окривљеном Маџарац Предрагу оптужницом прецизираном 24.11.2005. године ставља се на терет да је извршио кривично дело ратни злочин против ратних заробљеника из члана 144 КЗ СРЈ и то на тај начин што је као припадник Територијалне одбране Вуковар у формираном стрељачком воду из ватреног оружја пуцао у ратне заробљенике, те их на тај начин лишио живота. Сматрам да наводи овако прецизиране оптужнице у погледу опт. Маџарца нису доказани. Наиме, можда је и постојао неки основ сумње, али само у предкривичном и истражном поступку, као и у току главног претреса, али само до дана 27.10.2004. године када је на овом главном претресу пред овим већем саслушан сведок Дукић Никола, звани «Гица» и од тада мислим да је престао и тај основ. Ја ћу се на основу тога и искључиво базирати на анализи овог доказа. Сведок Дукић саслушан је у предкривичном и истражном поступку. На записник пред истражним судијом од 04.11.2003. године овај сведок је исказао, цитирам: «Кажем да сам ја у оном воду стрељачком препознао Пејић Милорада из Вуковара за кога знам да је пуцао, а видео сам тамо и Предрага Маџарца, такође, из Вуковара, мада за њега нисам баш видео да је пуцао. Сада објашњавам да практично нисам видео ватру из цеви његовог оружја». Након овог и оваквог исказа сведока Дукића, Маџарац бива лишен слободе и на основу истог и оптужен. Управо, овај исказ је као доказ представљао једини основ сумње против овде опт.Маџарца. Питање, да ли би се то десило да је Маџарац имао могућност да Дукић ово пред њим потврди и да одговори на његова питања и евентуално питања његовог браниоца. Сведок Дукић саслушан је на главном претресу пред овим већем 27.10. и 28.10.2004. године и приликом тог саслушања овај сведок је на питање председника већа, цитирам транскрипт аудио записа од 27.10.2004. године, страна 12: «Да ли сте видели кога тамо од Ваших познаника из Вуковара, људи које познајете уопште у тих 40, 50 људи»? Сведок Дукић одговара: «Па више непознатих људи мени је било тамо. Видео сам овог Пејића. Не знам да ли сам овај Маџарца, он је даље стајао, али ја сада не бих да грешим душу да кажем мрак је исто био, слабо се видело, не бих да грешим душу да кажем». Надаље, овај сведок на питање председника већа, такође одговара страна 13, цитирам: «Па ја сам мислио да сам га видео, али нисам». «Не знате како». «Ја кажем ја сам био и под стресом и све то испитивање. Нисам ја инсистирало се. Како ја сад да кажем да ја тамо људе нисам познавао, нисам фактички, ево видео сам малог Пејића тамо и ја сам мислио да је Маџарац горе. Био је удаљен, како кажем вама, то је незграпно било, није то сада да су они стајали један поред другог класичан стрељачки вод». На даље инсистирање председника овог већа, цитирам: «Е, сада да ли Ви видите Маџарца тамо уопште и где, да расчистимо то, да ли га и где видите»? Одговара: «Па ја мислим господине да сам га видео, па то је стајало негде горе овако од мене удаљен је био, шта ја знам једно 20-30 метара». Овде бих напоменуо да су се сведок Дукић и опт. Маџарац упознали тек по завршетку ратних дејстава, што сведок Дукић и сам потврђује, те да је Предраг Маџарац критичном приликом тек напунио 20 година, значи био је млађе пунолетно лице и да је рањен одмах по почетку борбених дејстава у Вуковару, мада сведок Дукић у свом исказу наводи да је Маџарца видео једном приликом, али да са њим није контактирао него да му је то неко показао и рекао да је то мали Пеђа. Вероватно да је сведок Дукић добио погрешну информацију и да је опт. Маџарца заменио са неким Пеђом. Касније, на моје инсистирање на овом главном

претресу сведок Дукић каже да је Маџарац од њега био удаљен неких 15-20 метара. Без обзира да ли је то било 15-20 или 20-30 метара овај исти сведок каже на том главном претресу да су заробљена лица на рупи од њега стајала на удаљености од 4-5 метара, да је био мрак, да ликове није могао да види, да је видео само силуете. Ту се онда и поставља питање како је уопште могао да препозна неко лице на удаљености од 15-20, односно 20-30 метара. У суочењу са окр. Маџарцем сведок Дукић је такође поновио да није сигуран да га је критичном приликом видео, а то је поновио и на инсистирање заменика тужиоца. У исказу овог сведока видео још низ нелогичности и контрадикторности како са самим његовим исказима датим у предкривичном и истражном поступку, тако и са исказима других сведока, а нарочито сведока сарадника. Ја бих овде само неке напоменуо и побројао. То је начин и време одласка на Овчару, затим начин одласка на Грабово. Он каже да се то десило на тај начин што је он сео на кров трактора. То нам овде ниједан сведок није поменуо, нити сведок сарадник. Такође, ту је и питање уласка више људи у кабину. Помиње окр. Ланчужанина, такође и још нека лица. Питам се колика је та кабина трактора кад може да уђе Камени, «Мали Џо» и још нека лица. Такође, ту је и доста нелогичности по питању начина изласка заробљеника из приколице на Грабову, затим начин њиховом стрељања, каже сви су изашли, стали, запуцало се и сви су пали. То нам ниједан од других сведока, нити сведока сарадника који потврђују да су тамо били није тако што рекао. Затим, ту је и нелогичност по питању осветљења на Грабову. У истражном поступку је помињао неку лампу. На главном претресу каже да ту није било неког осветљења, затим каже тамо није било никакве шуме, све је било равно. Из исказа сведока сарадника несумњиво произилази да је поред рупе била шума, багременова шума. Овај исказ сведока Дукића ми не можемо посматрати појединачно и ценити, већ морамо у целини са свим осталим изведеним доказима на овом главном претресу. На овом главном претресу је саслушан велики број сведока, многи од њих који су овде саслушани, а који познају Маџарца, који су били на Овчари, потврдили су нам да га горе нису видели. Неки од окривљених, који потврђују да га знају и да су били на Овчари, такође потврђују да га нису видели. Сведок сарадник број 2 каже: «ја познајем Маџарца, али га тамо нисам видео». Значи, да нико осим сведока Дукића, а и њега у смислу мислим, или можда није видео на Овчари. Зато сматрам да можда и мислим овог сведока Дукића не може бити основ за доношење осуђујуће пресуде против опт. Маџарац Предрага.

На основу тога ја предлажем и сматрам да наводи ове оптужнице нису доказани. Предлажем да ово веће у односу на опт. Маџарац Предрага донесе ослобађајућу пресуду. Уједно предлажем да укине притвор против истог. Хвала.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Хвала колега браниоче. Бранилац опт. Перића, адв. Јеврић.

АДВ. ЈЕВРИЋ ЗОРАН: Поштовани председниче већа, поштовани чланови већа и поштовани присутни. На крају овог поступка, у завршној речи, желим да изјавим следеће:

Вуковар 1991. године наступило поново тешко време за припаднике српског народа и то по трећи пут у 20. веку. Срби се отпуштају са посла, Срби се хапсе, над Србима се спроводи тортура, Срби нестају, Срби бивају ликвидирани, Србима се поново не знају гробови. Ко то ради, Хрвати и припадници оног народа који је у Првом светском рату ратовао против Срба на страни Аустроугарске и Немачке, а у ком рату су Срби изгубили 1.250.000 људи. Али, када су Срби ослободили Хрвате из

канце Аустроугарске монархије, Хрвати су брже боље изјавили да им је жао што су ратовали против Срба, да су им Срби браћа, што су им Срби поверовати и за узврат уместо било каквог реваншизма браћи Хрватима дали на управљање највећу Бановину у Краљевини Југославије, Хрватску Бановину иако су у тој Бановини која је настала спајањем четири Бановине, Срби били већински народ. Исти они припадници народа који је када је дошао Други светски рат ставио на страну Немачке, затим дочекао у Загребу немачке јединице цвећем, а онда према својој браћи Србима починио један од највећих злочина у историји савременог света побивши око милион и по људи, Срба. Исти они Хрвати који су направили једна од највећих концентрационих логора у Другом светском рату Јасеновац, намењен за мучење, убијање и ликвидацију Срба. Исти они Хрвати који су Други светски рат искористили само за убијање свега што је српско, деце, жена, старца и младеж. Начин на који су то радили превазилази машту иоле нормалног човека. Клање, одсецање делова тела, затим остављање да жртва искрвари, набијање на колац и на крају највећа пикантертерија бацање у јаме где су Срби умирали у најгорим мукама. Али, када је дошло ослобођење, Хрвати су поново брже боље изјавили да им је жао што су то радили Србима, да су им Срби браћа, да прошлост треба заборавити, што су им Срби поново поверовали и за узврат уместо било каквог реваншизма браћи Хрватима омогућили да у оквиру Републике Хрватске остварују сва своја права и истовремено омогући да у оквиру институција ФНРЈ и СФРЈ управљају равноправно са свим осталим народима Југославије. Срби, након Другог светског рата, проналазе јаме у којима су бацани њихови најближи, ваде кости и оплакују своје најближе и сахрањују оно што је од њих остало. При томе, Срби опраштају Хрватима и њихове злочине и злодела, сматрајући да је то прошлост и да се то никада више неће поновити. Али, историја се поново поновила. Године 1971. долази до маспока, Хрвати праве спискове за ликвидацију Срба која се није десила само поком случајношћу. Моја колегиница, по струци правник у то време средњошколка чува списак ученика Срба из свог разреда у једној школи у Славонији који су требали бити ликвидирани. На том списку је и њено име. Иако је маспок привремено угушен, спискови су остали и уз помоћ Ватикана и западних земаља 1991. године спискови које су Хрвати правили у току 20. века, а на којима су се налазили Срби које треба ликвидирати да би се створила етнички и религијски чиста хрватска држава, да су извучени из тајних скровишта и кренуло се опет у нови напад на Србе. Срби су се свим силама трудили да заједничка држава опстане, иако су у њој имали најмање власти, а Хрвати су се свим силама трудили да ту заједничку државу разбију иако су у тој заједничкој држави имали највише власти, с обзиром на своју бројност и долазимо до Вуковаа 1991. године.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Само претходно, колега браниоче, пошто смо пуно пута чули Хрвати, Срби, Хрвати, претпостављам да не мислите на Хрвате у целини, не на хрватски народ у целини, него на одређене делове тог народа, јел тако?

АДВ. ЈЕВРИЋ ЗОРАН: На оне који су то радили, јасно је. Срби као већински народ, Хрвати хоће да протерају из тог града користећи сва средства принуде према Србима и то: дају отказе с посла Србима без образложења, хапсе Србе и врше тортуру над њима, врше застрашивање српског народа и становништва и на крају врше убијање и ликвидацију Срба. То је наравно, довело до самоорганизовања Срба, али само за заштиту својих живота и своје имовине. Хрвати добију помоћ из западних земаља који се директно мештају у унутрашње ствари, још увек суверене државе СФРЈ.

Преко границе се убацују разно разни туристи, психопате, који заједно са Хрватима чине невиђени терор над Србима и ликвидацију Срба. И тада Срби траже од тадашње ЈНА да легално интервенише ради гушења оружане побуне Хрвата и спречавања новог геноцида над Србима и завођење реда и правног поретка, какав је био до 1990. године, а све у складу са уставним овлашћењем. Међутим, ЈНА је била мулти-етничка војска. Због тога је у њој било велике издаје и то од стране свих и то од стране Словенаца, и дела Словенаца и дела Хрвата и дела Муслимана и дела Шиптара и тако даље. Видели смо то и у току поступка кад смо саслушали сведока Шиптара који сада живи у Хрватској и то Хајдар Додаја дана 26.10.2004. године где је исти изјавио да је два пута бежао из ЈНА, јер наводно није желео да носи пушку, да су га два пута хватали војници, војни полицајци ЈНА, а да је по доласку у близини Вуковара побегао из ЈНА, прикључио се хрватским паравојним јединицама, управо тражио од њих пушку да ратује против Срба, а што је радио све до ослобођења Вуковара. Да је већина саслушаних сведока, осим што је испред хангара препознала по неко лице које је неког тражило, изјавила да је око хангара била нека непозната војска и 80. моторизована бригада ЈНА. Да се наводно 80. моторизована бригада ЈНА повукла и да су остали ти непознати људи обучени у различитим маскирним униформама, који су учинили оно што је предмет оптужбе. Пошто је према исказима неких саслушаних сведока за несметан одлазак из Вуковара постојао један слободан простор куда се могло изаћи из Вуковара без проблема, очигледно је да су Хрвати намерно оставили ове који су стрељани јер се већином радило, јер је међу њима било лица која су много крвавили руке, па и на тај начин што су били српску децу и од прстију српске деце правили огрлице. Има ли што монструозније? А зашто су их оставили? Из два разлога. Један је да се ослободе неких лица која су много крвавила руку у Вуковару, а која би им касније могла правити проблеме и друго што је на рачун тих стрељаних лица и Овчаре, нажалост, Хрватска добила државу јер је након 20-ак дана после тог догађаја признала Европска Унија. Дакле, паклени план због кога се прави представа већ 15 година о суђењима пред судовима у Хрватској до Хашког Трибунала и овог суђења праћено невиђеном медијском хајком против Срба. Очигледно да се ради о плану скуваном од стране Хрвата, издајника из војних обавештајних служби бивше ЈНА и међународне заједнице. Томе су се придружили појединци из државних органа Републике Србије и поједини припадници МУП-а Републике Србије користећи нелегитимно и противуставно стање за време операције «Сабља». Наиме, уместо да се Управа за борбу против организованог криминала бави расветљавањем убиства, сада покојног Зорана Ђинђића, хапшењем лица која су умешана у то убиство, те хапшењем лица која стоје на челу организованог криминала у Србији, та Управа за борбу против организованог криминала је искоришћена за хапшење учесника у борби у Вуковару којима уз примену принуде даје да потписују већ унапред састављен и исконструисани записник. Тако је на основу једног таквог исконструисаног записника који је подметнут мом клијенту, оптуженом Перић Јовици дато, који је подметнут мом клијенту опт. Перић Јовици да потпише подигнута и ова оптужница, а тај записник је морао бити издвојен из разлога које сам истицао у току целог поступка почев од приговора на оптужницу 25.12.2003. речи са претреса од 09.03.2004. године, речи са претреса од 15.09.2005. и посебно писменог предлога од 15.09.2005. године за издвајање поменутог записника. У образложењу овог предлога је наведено следеће: с обзиром да је Законом о организацији и надлежности државних органа у поступку против учиниоца ратних злочина објављен дана 01.07.2003. године и ступио на снагу 09.07.2003. а спорни записник је сачињен дана 18.04.2003. године, онда се у погледу

сачињавања наведеног записника и оцене његове правне ваљаности имају применити одредбе ЗКП-а без одредби главе 29а. Окривљени у смислу члана 4 став 1 ЗКП мора бити обавештен већ на првом саслушању у делу за које се терети доказима оптужбе. У конкретном случају оптужени Перић Јовици није предочен ниједан доказ за основану сумњу. Ову тврдњу сам поткрепио са четири доказа. Да је Перић Јовица пре састављања спорног записника приведен дежурном истражном судији Окружног суда у Београду од стране инспектора Управе за борбу против организованог криминала, да је чекао у притворској јединици Окружног суда у Београду око један и по сат, да су дежурни истражни судија и дежурни тужилац тражили од инспектора Управе за борбу против организованог криминала доказе противведеног које треба предочитиведеном како би се иведеном саопштили разлози за привођење и његово саслушање као осумњиченог, да том приликом инспектори нису имали ниједан једини доказ, али су тражили саслушање Перић Јовице како би на основу његове изјаве могли после да прикупљају доказе, а да је дежурни истражни судија одбио да без иједног доказа та основана сумња саслуша Перић Јовицу као осумњиченог.

Да у току досадашњег поступка који траје већ две и по године ни из једног, јединог изведеног доказа не произилази било какав основ сумње да је опт. Перић Јовица учинио дело које му је стављено на терет.

Да је оптужени Перић у свом исказу датом и пред истражним судијом и на главном претресу изјавио да му никада није предочен ниједан, једини доказ као основ сумње, а посебно да му такав доказ нису предочили инспектори УБПОК-а пре састављања спорног записника.

Да докази за основану сумњу нису предложени оптуженом Перић Јовици произилази из самог спорног записника јер такве констатације нема. Можемо погледати записник ништа од тога нема.

Осумњичени може пред органима унутрашњих послова дати исказ само ако на то пристане у смислу члана 226. став 9. ЗКП-а. Оптужени Перић Јовица није ни питан да ли пристаје да да исказ нити је пристао да да исказ тј. да буде саслушано одредбама ЗКП-а о саслушању окривљеног, односно осумњиченог. У вези са овим важи претпоставка да осумњичени не жели да да исказ у полицији, а ако то жели то мора да изричито наведе, те да се наведе име браниоца у чијем присуству жели да да такву изјаву. Ништа од тога наведеног у спорном записнику нема. Осумњичени се пре давања исказа мора подучити о свим правима које му по ЗКП-у припадају. Оптужени Перић Јовица није пре саслушања подучен о праву на браниоца у смислу члана 13. став 3. ЗКП-а. Та поука мора бити јасна, гласна и разумљива и та поука мора бити унета као таква након давања истог. У формулару записника што одштампан унапред да је оптужени поучен о праву на браниоца и ништа више. Формалност значи. Али, да је оптужени Перић Јовица заиста тада поучен о праву на браниоца било би уписано да је оптужени Перић Јовица упознат да за време ванредног стања и операције «Сабља» оптужени нема право на изабраног браниоца. Јер је такво право укинато. Па да оптужени може да да изјаву једино у присуству браниоца тог и тог који му је потављен по службеној дужности и да је оптужени на то пристао. Значи ми овде имамо пошто имамо ванредно стање, поука о праву на браниоца шта значи? Да ли му је неко рекао. Можда је Перић Јовица рекао ја хоћу да изаберем браниоца. Да ли му је неко рекао да за време ратног стања нема право на браниоца. Да је укинато право на браниоца. Човек уопште не зна о чему се ради. Апсолутно, се види да је чисти одштампани формулар. А знате зашто? Зато што радници Управе за борбу проив

организованог криминала су већ раније одштампали формуларе само за случајеве када саслушавају за организовани криминал. Али пошто се овде радило о ратном злочину који још увек није био процесуиран законски, то ови формулари нису могли да буду примењени него су могли бити примењени само формулари у којима се мора тачно навести такво стање.

У спорном записнику, дакле, није ништа тако није записано. Чему служи бранилац осумњичени не зна ко је, како се зове, да ли уопште постоји нити има комуникацију са њим. Из изаве оптуженог Перића јасно произилази да њему уопште није речено да су том приликом у просторији УБПОК-а присутни бранилац и тужилац. У прилог овоме стоји чињеница да осумњичени и бранилац нису обавили поверљив разговор на који имају право. У спорном записнику уопште нема констатације да је осумњиченом омогућен поверљив разговор те дали је исти обављен и колико је исти трајао.

Оптужени Перић Јовица није упозорен у смислу члана 13. став 3. ЗКП-а да све што изјави може бити употребљено као доказ. Ја бих чак пошто суд, суд је у образложењу читања навео да то може да буде и у некој форми, у некој другој форми ја бих разумео да је он упозорен у смислу члана 13. став 3. итд., али овде нема никаквог, нема ни тога. Нема никаквог упозорења. Али пошто је законодавац јасан у овом погледу то мора бити изричито наведено. Ово упозорење према законским одредбама мора бити изричито дато и наведено у записнику, али у спорном записнику таквог упозорења нема.

Оптуженом Перићу није пре давања исказа предочен ни један једини доказ као основ сумње нити друго упозорење у смислу члана 89. став 2. ЗКП-а. У спорном записнику ништа од тога није наведено. Оптуженог Перић Јовицу том приликом испитивало више лица и спорни записник је састављало више лица тако да оптужени Перић Јовица није знао ни ко је испитивач ни ко је састављач тог записника. Уношење у записник није било јасно и разговетно већ је више лица а да то оптужени Перић Јовица није ни могао чути уносило податке у записник тако да исти не одражава битне делове казивања оптуженог Перић Јовице, већ спорни записник представља збир података службених лица која иста нису добили исказивања оптуженог Перић Јовице већ из других извора. Оптужени Перић Јовица није прочитао спорни записник а реченица да је прочитао није откуцана након читања записника већ иста где је унапред одштампано на формулару.

Оптужени Перић Јовица ухапшен је у страшној операцији «Сабља». Том приликом му је прећено. Оптужени Перић је имао прелом прста али му није пружена лекарска помоћ већ му је лекар који га је у МУП-у прегледао само рекао да ће прелом сам зарастати. Хипократе где си да чујеш ово. Посебно желим и да нагласим да је само задржавање окривљеног у притвору по одредбама ванредног стања уз употребу силе имало, карактер недозвољеног притиска и противзаконитог задржавања што је изричито забрањено одредбом члан 8., става 8. члана 89. ЗКП-а.

Због свега изнетог бранилац је сматрао да су се стекли сви услови да се спорни записник издвоји из списка предмета и предложио је Већу да такву одлуку и донесе. Веће је пак, дана 16.11.2005. године донело решење да се наведени записник прочита. Председник већа у образложењу одлуке већа да се прочита наведени записник навео некакву судску праксу и тумачење Врховног суда Србије, да није потребно да се у записник унесе било какво упозорење која су дата осумњиченом а то значи да није потребно практично ни давати било какво упозорење осумњиченом већ је довољно то на формулару унапред одштампано да је осумњичени упозорен на своја права. Да ли

је могуће да Врховни суд такво тумачи јасне и прецизне одредбе Законика о кривичном поступку. Како нико осим законодаваца не може да тумачи закон то одредбе законика о кривичном поступку не може да тумачи ни овај суд па ни Врховни суд Србије. Има само да се примени Закон. Ако је законодавац рекао да ништа да нешто изричито мора да се предочи осумњиченом пре давања исказа и да то мора да се изричито наведе у записнику онда то мора да се предочи осумњиченом и да се изричито наведе у записнику и крај. Ако тога нема записник није валидан.

С обзиром да је записник прочитан желим да се осврнем и на садржину записника која је у потпуној супротности са стварним стањем и која не може ни на који начин бити садржај наводног казивања Перић Јовице па је наведени садржај записника исконструисан тако што су убацивана различита имена и догађаји које оптужени Перић није изговорио нити је могао изговорити јер није могао имати сазнање о њима.

Пре свега желим да укажем на чињеницу да је Перић Јовица напустио Вуковар почетком септембра 1991. године пре почетка борби за ослобођење Вуковара а вратио се након ослобођења. Не учествује у борбама. Због тога не познаје лица која се помињу у вези са борбама и догађајима у Вуковару.

Наиме, надимак «Ђаво» никад није чуо, не зна ко је и никад га у животу није видео. Име «Шљука» или «Штука» никад није ни чуо нити је могао чути јер се ради о лицу које је дошло након што је Перић напустио Вуковар. Да се ради о конструкцији записника произилази из чињенице да наведени термин користио генерал Васиљевић у Хагу и то баш децидно овако. Надимак «Ђани» никад није чуо. Ђанковића на кога се надимак односи није уопште познавао пре рата. Није дао никакве димензије хангара ни одприлике. Надимак «Ђапало» никад није чуо у животу нити зна ко је лице са тим надимком. Лице под надимком «Ика» никада у животу није виде пре ЦЗ-а што је потврдило и то лице у свом исказу. И замислите никада у животу нисте некога познавали а у записнику се наводи да сте то лице видели поред себе у мрклој ноћи и још наводите његов надимак. Заиста смешно? Надимак «Фаца» и лице са тим надимком никада није ни чуо нити упознао. Надимак «Мића медоња» никада није чуо а лице са тим надимком упознао је у ЦЗ-у. Како је оптужени Перић овом браниоцу инспектори су у Новом Саду саслушавали више лица па су од различитих изјава које су узели сачињавали један мозаик који су преточили у изјаву коју су дали повређеном Перићу да потпише. При чему су му рекли само ти ово потпиши и идеш одмах кућу а ако не потпишеш можеш нестати јер ми имамо сада огромно овлашћење за време «Сабље». Да су се тако састављале изјаве и записници желим посебно да вам покажем кроз један пример.

Наиме, заменик специјалног тужиоца за организовани криминал који је саслушан пред Дисциплинским судом Адвокатске коморе Београда, пред већем којим је председавао овај бранилац а у предмету покренутом против адвоката који је по службеној дужности бранио Звездана Јовановића оптуженог за убиство сада покојног Зорана Ђинђића где је на питање овог браниоца као председника Дисциплинског суда изјавио. Да је инспектор већ био испитао оптуженог Јовановића пре него што су специјални тужилац и бранилац дошли, да је у вези тог саслушања имао писане белешке, а да је кад су дошли специјални тужилац и бранилац само саставио записник на основу белешке. Записник се од белешки инспектора разликује само за два питања која је поставио заменик специјалног тужиоца. Што значи да практично право испитивања није било па нема аутентичност исказа оптуженог Јовановића тада осумњиченог. Ја сам заиста, шест месеци сам водио тај поступак. Људи то је, не

можете да верујете, то се разликује и у времену и то признаје да није то време. Ништа у записнику време. А Врховни суд, видите шта ради. Мислим ја имам то све, ја могу... Даље, желим да укажем на следеће да ни једно саслушано лице ни оптужени, ни сведоци није видело оптуженог Перић Јовицу на Овчари, нити из једног изведеног доказа произилази да је оптужени Перић Јовица било што урадио што му се ставља оптужницом на терет.

Није ваљда суд, односно неће ваљда суд само на основу невалидног и незаконитог записника састављеним за време «Сабље» а без и једног другог доказа прихватити спорни записник као самооптужење и осудити оптуженог Перић Јовицу, при чему је оптужени Перић и у току истраге и на главном претресу јасно и аргументовано негирао било какво учешће у наведеном делу. Посебно се треба осврнути на прецизирану оптужницу где тужилац наводи да између осталог оптужени Перић као припадник ТО Вуковар што је апсолутно неистина пуцао што је такође апсолутна неистина. Наиме, Перић Јовица отишао из Вуковара пре сукоба и вратио се након окончања сукоба тако да он није могао никако бити припадник ТО.

Стога одбрана оптуженог Перић Јовице сматра да оптужени Јовица није учинио дело које му је стављено на терет прецизираном оптужницом па предлаже да га суд ослободи од оптужбе. Индикативно је да тужилац у прецизираној оптужници наводи следеће: да су стрељани припадници хрватских оружаних снага и припадници добровољачких јединица и организованих покрета отпора. Испада сад су срби били немци а хрвати су били француски покрет отпора. Што је заиста нелогично, нетачно и помало смешно. Тамо су постојале само паравојне формације Хрватске и постојала је једна једина организована то је била ЈНА.

Наиме, овде се ради, зашто се ово ради. Овде се ради о очигледној замени теза. Да би се овај догађај приказао као наводно повреда међународног хуманитарног права. Јер морамо да имамо неке регуларне јединице које се сукобљавају између себе. Ово стога што су се хрвати дигли на оружану побуну у циљу насилног отцепљења. Да су напали србе који су се самоорганизовали да се бране а да су срби у помоћ позвали ЈНА да их заштити од геноцидних намера хрвата те да ЈНА заведе ред и угуши оружану побуну хрвата. Према томе нису хрвати покрет отпора, већ побуњеници.

И на крају одбрана оптуженог Перић Јовице жели да каже следеће. Сви смо ми за то да учиниоци било каквог злочина буду изведени пред лице правде и буду кажњени. То је неспорно. И учиниоци овог дела треба да буду изведени пред лице правде и буду кажњени. Али правда не сме да буде селективна. Суђења не смеју бити организована у политичке и друге сврхе. Суђења морају бити организована само у циљу кажњавања учиниоца. Кривица мора бити потпуно доказана. Не може се до осуде долазити на недозвољен и незаконит начин. Ако погрешимо историја ће нам судити. Када су упитани представници Хашког тужилаштва када ће Хрвати бити изведени пред суд за злочине у Вуковару, одговор је био следећи: Када одлуче западне силе? Да ли је то правда просудите сами. Наравно, после одлуке ја бих молио да се одлучи о притвору мог браћеника.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Хвала.

Шта кажу колеге браниоци да направимо паузу мало. Једно 15 минута паузе па да наставимо. Претпостављам да би свима одговарало. Не, не нећемо, сад је тек пола два. Да направимо паузу једно 15 минута па да радимо до пола три или оно док не буде потребно?

АДВ. КАЛАЊ ЂОРЂЕ: Председниче, ја имам приличан број, да кажем страница ове завршне речи, а са мношћом ће говорити скупа ова двојица адвоката Сава Штрбац и

Милан Станић. Можда би било добро да кренемо сва тројица сутра ујутру, ради неког континуитета, ако сматрате?

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Добро, али имамо и колегу Вујина ту и Продановића и тако даље. Изволите колега Вујин? Мало ми је рано да завршимо, нећемо тако брзо да завршимо. Изволите колега Вујин?

Бранилац опт. Војновић Милана.

АДВ. МИЛАН ВУЈИН: Хвала господине председниче, поштовани суде. Морам да кажем да нимало нисам импресиониран покушајима неких учесника у овом поступку да се вама дају овде посебне неке одговорности, историјске одговорности, историјског процеса и тако даље, без обзира што судите као веће Специјалног одељења Окружног суда за ратне злочине. Налазим да ваша кривичноправна улога у кривичном поступку није измењена ниједним прописом и да је једина ваша улога да своју одлуку донесете на бази оцењених изведених доказа, а не некаквих претпоставки или нечег другог. У то сам убеђен и нећу више о томе даље говорити. Измењеном оптужницом, дакле, не прецизираном, него бих рекао и можда новом оптужницом јер прецизирана оптужница Законом о кривичном поступку не познаје, моме брањенику, односно нашем брањенику ставља се на терет извршење кривичног дела овако како је описано под у параграфу рецимо четири изреке оптужнице, где би се њему стављале на терет радње у тзв. трећем догађају критичног дана. Зашто то тако кажем, због тога што не могу да прихватим да оптужница буде конципирана тако па да се каже да су сви оптужени учествовали као припадници састава неких јединица оваквих ЈНА или било које територијалне одбране и тако даље и да су вршили убиства, телесно из повређивали и нечовечно поступали на начин на који се вређа људско достојанство. Зашто то кажем, то мора оптужница да направи једну разлику, да да опис радњи сваког од оптуженог и онда даље да то третира током поступка, како је и наведено. Дакле, нашем брањенику се ставља на терет да је као припадник Територијалне одбране поред претходно ископане јаме, као припадник Територијалне одбране пуцао у извођене заробљенике у групама од по седам, осам и тако лишавао живота. Заступник оптужбе на главном претресу за анализу својих ставова даје следеће:

Оптужени Војновић негира извршење кривичног дела, тврди да није био на Грабову, нити да је стрељао заробљенике. Одбрану опт. Војновић Милана оповргао је оптужени Перић Јовица у поменутом исказу из предкривичног поступка наводећи да је био у моменту када је дошао на Грабово оптужени наводећи да је у моменту кад је дошао на Грабово опт. Војновић већ био код рупе, а када је у стрељачком строју почео да пуца на заробљенике ту је био и оптужени Војновић који је и после његовог повратка са Грабова ту остао са опт. Атанасијевићем и Војновић Мирком званим «Ћапало».

Дакле, од свих изведених доказа током дугог времена спроведеног овог поступка, тужилац свој став о постојању кривице нашег брањеника заснива само на исказу овога сведока Перић Јовице. То је и тачно, јер након саслушања Перић Јовице у МУП-у бива наш брањеник у ухапшен и процесуиран. Ја ћу у целости прихватити оно што је колега Јеврић рекао за тај исказ који је дат у предкривичном поступку у односу на овог његовог брањеника, а сведока и непосредног сведока за нашег брањеника и нећу о томе ништа даље говорити нити додавати.

Ја ћу поћи од тога да ви као суд треба да цените сваки појединачни доказ, да дате разлоге, да видите разлоге да ли том доказу можете поклонити веру или не можете, а потом да тај доказ ставите и у однос са другим изведеним доказима и тек тада изнесете и закључите и у погледу чињеница које можете на основу таквих доказа утврдити и наравно следи тада и ваше правно закључивање.

А шта имамо код Перић Јовице, који тврди, односно чији исказ служи јавном тужиоцу да поднесе оптужницу и да ту оптужницу подржава до краја овог главног претреса на страни, то је страна 34 ваљда истражних списа, стоји тај поменути исказ овога осумњиченог у то време Јовице Перића који је и прочитан овде на главном претресу и мислим да је ово веће учинило једну техничку погрешку да тако кажем што је овај исказ читао. Дакле, није било, без обзира што ви нисте прихватили предлог да се издвоји, није било разлога за читањем овог исказа јер тај оптужени је и жив и присутан је и тако даље и онда се у том случају овакви искази не читају. Али, ту дословно стоји: «Видео сам да је у стрељању заробљеника учествовао Ико, а мислим да је пуцао и Војновић Мићо звани «Мићо Медоња», а познато ми је да се они као и Ђапало нису вратили са нама до хангара». Имате тврдњу једног сведока који тврди да је видео, рецимо нашег браћеника Мићу Медоњу, имате његов каснији исказ и који је колега Јеврић поменуо да је потврдио да такав надимак њему у то време није био познат и да је Војновић Милана упознао тек после свега, догађаја после рата. Након тога следе његова два испитивања код истражног судије. Први је био 5. јуна 2002. пред судијом Татић Александром, где овај осумњичени тада каже да све што је рекао није истина и објаснио је како је до тог исказа и дошло, кажем опет, да не понављам и када је поново судија нешто тражио од њега да се изјашњава он је рекао «ја се даље браним ћутањем». Симптоматично је да, ту наравно има право да каже ја се браним ћутањем и тако даље, али симптоматично је да долази до прекида саслушања овог окривљеног баш тада и потом следи његово даље испитивање које је било после 26.11.2003. године, дакле, више од годину дана где он објашњава да је чак на њега и истражни судија викао и тако даље и предузимао одређени притисак. Независно од тога да ли је до тога дошло или није дошло, али овај оптужени, сада оптужени а тада окривљени тврди да опет није истина оно што је рекао пред органима МУП-а. Према томе, негира ову тврдњу коју тужилац узима, да тако кажем, здраво за готово. Шта даље следи? Даље следи његово саслушање овде пред овим већем, где такође негира и остаје у целости код онога што је рекао код истражног судије, па након што је измењена оптужница и након што Војновић каже и суочење са Перићем, он каже, а и председник већа то и констатује то у записнику да нема потребе за суочењем јер Перић негира то што је речено. Према томе, поново негира оно да је видео Медоњу да се налази ту код јаме. И шта даље рећи? Ако сад посматрате сам тај исказ за себе, да ли сте ви као суд заиста уверени, питам вас ја у име нашег браћеника да је наш браћеник био присутан том догађају, а да га нико, апослутно нико више не помиње. Дакле, имати сте сведоке сараднике, да ја овде не елаборирам то нас сад не интересује више. Имали сте сведоке, имали сте оптужене и тако даље. Имали сте оне који су признавали да су били присутни код јаме, имали сте оне који су оспоравали и тако даље и нико није поменуо Војновић Милана званог «Медоњу» да је био присутан тога дана када се то догађало тамо на Овчари.

Дакле, ја када бих судио, ја сасвим сигурно бих се запитао и не бих могао да прихватим ову тврдњу у предкривичном поступку код МУП-а, без обзира дата она на законит или незаконит начин као истинито, само зато што је већ тада рекао мислим, није рекао видео сам га, узео пушку нанишанио, пуцао и тако даље, него је само рекао

мислим. Дакле, то је већ довољан разлог да ви апсолутно морате да се забринете за истинитошћу ове тврдње, тим пре што је она након тога у пет наврата потпуно јасно дезавуисана и потврђено да не постоји као таква чињеница. Међутим, као што сам рекао ви ћете ценити доказе у склопу ваших обавеза у складу са ЗКП-ом и морате тај исказ проверавати, не само одбрану Војновић Милана који негира то, а Војновић Милан је рекао «заратило се, рат је, ја сам био на једној страни, радио сам, нисам се макао из моје улице. Измеђуосталог шишао сам војску, то је моје било задужење». У том грађанском рату, сукобу његова кћерка се налази на другој страни и кад је дошло до свега овога што је дошло тога дана после завршетка борби око Вуковара, он иде да тражи кћерку јер је чуо да га је једна група људи прво код Велепромета, па после тога и на Овчари и он одлази прво код Велепромета по сопственом казивању и то му је близу и тамо не налази ништа. Ту чује да је једна група отишла на Овчару, враћа се кући, тражи некога ко ће га пребацити јел нема могућности да оде до Овчаре која је удаљена и кога налази, налази свога комшију кога ви овде саслушавате Радета Бакића и који 26.10.2004. године у свом исказу пред вама јасно потврђује да је био на Овчари и да је довезао комшију Војновић Милана који је дошао код њега кући и рекао «Раде, има једна група људи пребачена из Овчаре, мислим да је тамо и кћерка и зет, па да идемо по њих. Чуо сам кад сам био у болници у касарни. Ја комшију ставим у моја кола југића, одемо до Овчаре, тамо је сада војска на улазу, није дала да уђемо са колима унутра. Комшија отишао до тог хангара да потражи кћерку и зета и није нашао. Он се вратио и рекао комшија нема никога, нема њих и ми смо се вратили кући». Апсолутно потврђује у целости одбрану опт. Војновића да је са комшијом отишао да тражи кћерку. Обишао тај хангар, наравно, обилазак хангара ми смо видели колики је тај хангар треба извесно време и то пролази. Да ли је то било 20 минута, пола сата или 40 минута, то не можемо да тачно утврдимо нити ћемо икако моћи због време јел и сам Бакић каже «мени време пролази», пошто се ту сад појавила пар спорних питања и његових тврдњи у истрази и на главном претресу да ли је био пола сата, сат или сат и по и тако даље, он је лепо то објаснио «ја чекам у свим тим условима у својим колима и мени време је дуго и дугачко», што је и разумљиво. Према томе, потврђена одбрана оптуженога Војновића да је отишао до Овчаре само да би тражио кћерку и да никада пре тога није био, мислим и тог критичног дана ту, нити у било каквој другој улози, нити касније, па се тиме, пошто га је и вратио, апсолутно доводи у сумњу, односно не потврђује тврдња сведока Перића у предкривичном поступку да је Војновић остао на рупи. Време сте такође могли да проверите. Овај сведок је рекао, уз Вашу констатацију да се растају дан и ноћ, према томе, то је време сумрака, шта је могао да види, покушано је ту наравно, да се провери можда око његових тврдњи «видео сам црвени трактор, нисам видео црвени трактор» и мислим да је ту било доста проблематично и у току истраге да је погрешно сведок схватао да ли се трактор кретао па то с оним човеком кога добро зна и за кога је тврдио да је возио тај трактор и да је било таквих трактора, да су вожени, а не том приликом, тако да је у питању било и постојање његовог брата. Он каже да је то видео и не зна да ли је возио онај комби и тако даље.

Према томе, кад повежете одбрану опт. Војновића, тврдњу сведока Перића који им је пет пута потврдио да није тачно да га је видео тамо и кад повежете ово све са сведоком Бакићем, па то опет повежете са исказом, сведоком Бакићем, пардон, па све повежете са опт. Булићем који је такође рекао да је тада видео Бакића и Војновића и његовог брата, а да то није било на рупи, него да је било у том округу тог хангара, онда ви као суд нећете имати друге могућности сем да прихватите одбрану опт.

Војновића да није био присутан када су било какве радње предузимане било код хангара, било на Грабову у односу на те људе који су доведени тамо да би се евентуално пописали.

Дакле, одбрану опт. Војновића не интересује и не може да интересује било шта друго, сем да ви као суд на основу доказа утврдите да ли је учествовао у каквим неким радњама или није, а ми тврдимо да докази апсолутно потврђују његову одбрану и ту је ваша улога да на основу таквих доказа ослободите и оне за које заиста нема доказа да су учинили кривично дело које им се ставља на терет, а мислим да је управо то случај у односу на нашег браћеника и молимо ослобађајућу пресуду.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Хвала господине браниоче. Да ли ћемо сад да правимо паузу или? Требали би, ево видим сами сте се на тај неки начин организовали, значи требало би да иду браниоци опт. Ланчужанина и даље, дакле, господин Калањ, Станић, Штрбац, па кажем да направимо једну паузу и потом вас да чујемо. Не бих да сад губимо време. Рано је да завршимо, не бих да губимо време у том смислу. Да ли неко жели пре вас онда да се обрати суду са завршном речи? Колега Калањ не видим, па зато кажем. Седите молим вас још нисмо. Дакле, да ли неко жели, да ли неко процењује од колега бранилаца осталих да може данас да се обрати суду неких 20-ак минута, пола сата, па да завршимо са тим данас? Не може нити, онда морамо почети, па сутра наставити. Добро један, данас један, сутра други није проблем. Не одговара вам то? Добро, нећемо тако, него ћемо, ево пошто нико од бранилаца није спреман у овом неком смислу да после паузе се обрати, да не нарушимо право на неки континуитет, обраћање, прихватам то све. Завршићемо за данас. Наставићемо сутра у 9,30.

ЗАПИСНИЧАР

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА-СУДИЈА